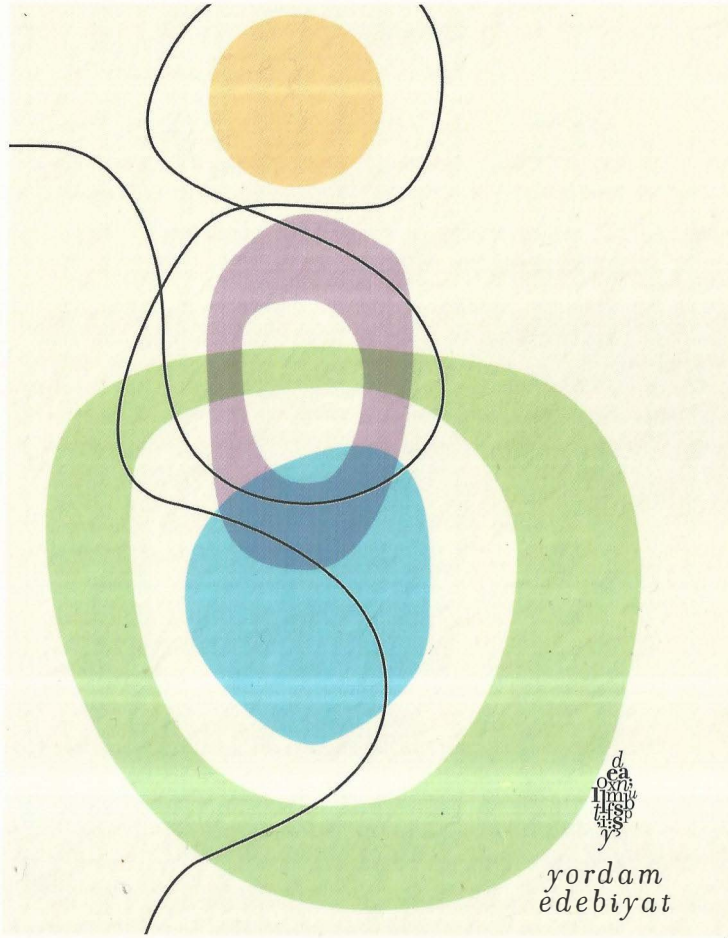
DUKA İLE KARISI

E.T.A. HOFFMANN

BİR SOLUKTA KLASİKLER



yordam edebiyat

Türkçesi: Sabahattin Ali

Sabahattin Ali Çevirilerini Sunarken

Şiirlerini, öykülerini ve romanlarını severek okuduğumuz Sabahattin Ali (25 Şubat 1907 - 2 Nisan 1948), Almancadan yaptığı çevirilerle de edebiyatımıza katkıda bulunmuştur. Bir Solukta Klasikler dizisinde onun iki güzel çevirisine, sunuş yazılarıyla birlikte yer veriyoruz: Adelbert von Chamisso'dan *Peter Schlemihl'in Tuhaf Hikâyesi* ile E. T. A. Hoffmann'dan *Duka ile Karısı*.

Okurlara ilk kez 1943'te, Ankara Maarif Vekilliği yayını olarak ulaşan bu metinler, *Üç Romantik Hikâye* başlığı altında tek bir kitapta toplanmıştı. Ortak özellikleri Alman romantik edebiyat çığırının belli başlı temsilcilerinin kaleminden çıkmış olmalarıydı. Kitabın iç kapağında ise, "Devlet Konservatuvarı Dramaturgu S. ALİ tarafından tercüme edilmiştir" notu yer almaktadır. Sabahattin Ali, 1939'dan itibaren Devlet Konservatuvarında, önce yönetmen Karl Ebert'in asistanı, ardından dramaturg olarak çalıştı. Maarif Vekilliği bünyesinde çıkan çevirileri işte bu dönemin ürünlerindendir.

Keyifle okumanız dileğiyle...

Sabahattin Ali'nin Almancadan çevirdiği *Duka ile Karısı*'nı (özgün adı: *Doge und Dogaresse*) yayıma hazırlarken, çevirinin 1943 tarihli baskısını esas aldık. Sabahattin Ali'nin üslubunu ve sözcük tercihlerini koruduk. Bununla birlikte, metne günümüzün yazım kurallarını uyguladık, okurların anlamakta güçlük çekeceğini düşündüğümüz eskimiş sözcüklerin yanına köşeli parantez içinde bilinen anlamlarını yazdık.

Yordam Edebiyat: 99 • **Duka ile Karısı** • E.T.A. Hoffmann
ISBN 978-605-172-407-2 • *Türkçesi:* Sabahattin Ali
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Birinci Basım:* Kasım 2020

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: Uniprint Basım Sanayi ve Tic. A.Ş. (Sertifika No: 45256)
Ömerli Mah. Hadımköy-İstanbul Cad. No: 159
Hadımköy Arnavutköy 34555 - İstanbul
Tel: 0212 798 28 40

BİR SOLUKTA KLASİKLER

E.T.A. HOFFMANN

DUKA İLE KARISI

ÖYKÜ

TÜRKÇESİ
SABAHATTİN ALİ

yordam edebiyat

E.T.A. Hoffmann

Sabahattin Ali

Alman romantik edebiyatı denince adı ilk başta akla gelen ve Almanya dışında, hele Fransa'da, daha çok tanınan, geniş, hatta biraz fazlaca hür muhayyileli [hayal gücü] hikâyeci Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, 1776 yılında Königsberg'de doğmuş ve orada büyümüştür. Anası ve babası onu ukala bir amcanın terbiyesine bırakmışlardı. Fakat daha çok kendi haline terk edilmiş gibiydi. Çocukluğunda bir harika, erkenden kendini gösteren bir deha diye pohpohlanmış, şımartılmıştı. Mükemmel resim yapıyor, müzikle meşgul oluyordu. Aynı zamanda tahsilini de geri bırakmıyor, hukuk okuyordu. On dokuz yaşında üniversiteyi bitirerek memur oldu, Polonya'daki Posen şehrine tayin edildi. Burada serseriliğe başladı. Başıboş bir artist hayatı sürüyordu. Birtakım büyük memurların karikatürlerini yaptığı için uzak bir kasabaya tayin edildi.

1804'te Varşova'ya geldi. Muhteşem sarayların yanında dünyanın en pis mahallelerini barındıran bu acayip şehir onun hassas muhayyilesini büsbütün canlandırdı. Hâkimlik vazifesini dürüst şekilde görmekle beraber, kendisini daha çok sanata vermişti. Resim yapıyor, eser besteliyor ve hikâye yazıyordu. Napolyon istilasına uğra-

yan Almanya'nın mukadderatı ile alakadar olduğu yoktu. Fransızlar Varşova'ya gelip onu işinden edince, kendini müziğe vermeyi kararlaştırdı. Bamberg tiyatrosunun müzik işleri müdürü oldu. Burada "Kreisleriana" adındaki eserine başladı. Bu, Kreisler isminde acayip, yarı deli bir orkestra şefinin maceralarından bahseden, taşkın bir hayal mahsulü bir romandı. 1814'te tekrar hukuk mesleğine döndü, Berlin mahkemelerinden birine tayin edildi, ölünceye kadar da burada kaldı. Bu sırada birçok hikâyeler, romanlar yazdı, operalar besteledi. Fakat hayatı yine karışıktı, kendisi gibi serseri ruhlu şair, muharrir [yazar] ve aktör arkadaşlarıyla meyhanelerde sabahlıyor, zekâsını ve kabiliyetini çürütüyordu. Daima hareket halinde olan muhayyilesi hakikatlerden ziyade vehimlerin [kuruntuların] pençesinde idi. Bu içki âlemlerinde en güzel nüktelerini, hikâyelerini harcıyordu. Nihayet, şarap parası bulmak için yazmaya başladı. Âdeta içebilmek için yazıyor, yazabilmek için de içiyordu. Bu hayat vücudunu da kafasını da harap etti; bu geceler onu muhayyel [düşsel] bir âlemin hudutsuzluğu içinde dolaştırdı. Sabaha karşı evine döndüğü zaman odasına kapanır, akla hayale sığmaz vakalar ve şahıslar icat eder, bunların hikâyelerini yazardı. Bu esnada, uydurduğu korkunç şahısları, cadıları, hayaletleri görür gibi olur, korkar, bağırır, karısını imdadına çağırırdı. Zavallı kadın yatağından kalkar, giyinir, kocasının yanına otururak, o yazısını bitirinceye kadar yanından ayrılmaz, çorap örer ve sabahı beklerdi.

Alman edebiyatının, belki bütün dünya edebiyatının en geniş bir hayal mahsulü olan eserleri bu sıralarda meydana geldi. "Şeytanın İksiri" romanı, "Gece Hikâyeleri" ve

"Serapion Kardeşleri" adlı hikâye serileri bu zamanların mahsulüdür.

Hoffmann'ın böyle başıboş bir hayal âlemine dalan eserleri hakkında zaman yavaş yavaş hükmünü vermiş, bunlardan bir kısmı artık bugünün insanı tarafından okunmaz olmuştur. Fakat onun cadısız, perisiz, hayaletsiz birtakım hikâyeleri de vardır ki, yazılalı yüz seneyi geçtiği halde* kıymetlerinden hiçbir şey kaybetmemişlerdir. Bu eserler, kendini israf etmese, bu büyük muharririn neler yaratabileceğini göstermektedir.

"Fıçıcı Usta Martin ile Kalfaları", "Das Fräulein von Scuderi", "Ceviz Kıran'la Fare Kralı", "Altın Çanak", "Küçük Zaches", "Şövalye Gluck", "Die Fermate", "Rat Krespel" ve burada tercümesini sunduğumuz "Duka ile Karısı" bunlar arasındadır. Gerçi bunlarda da yer yer cadı karılar, olmayacak hayaller işe karışmakta ise de, gündelik hayatın mantığı hiçbir zaman büsbütün kaybolmamaktadır.

Hoffmann, ciltler dolduran daha birçok eserler yazdıktan sonra, ağır bir belkemiği hastalığına tutulmuş, kötürüm olmuş, korkunç acılar içinde uzun zaman kıvranarak, kırk altı yaş gibi tam eser verebilecek olgun bir çağda, 22 Haziran 1822'de ölmüştür.

Tercümesini sunduğumuz hikâyenin Almanca ismi "Doge und Dogaresse"dir. 1819'da yazılmıştır. Muharririn, Berlin'de bir resim sergisinde gördüğü bir tablodan nasıl meraklı bir hikâye çıkarabildiğini göstermekte, aynı zamanda, eski Venedik ile oradaki hayat hakkında gözlerimizin önüne unutulmaz tablolar çizmektedir.

---

* Sabahattin Ali'nin bu sunuşu yazdığı 1943 yılı itibarıyla. –*Yordam Edebiyat*

Hikâyede bahsi geçen Venedik Dukası Marino Falieri 1280 sıralarında doğmuştur. Memleket hizmetinde ilerleyerek donanma komutanlığına kadar yükselmiş, varlığı denizlere bağlı olan Venedik'in Adriyatik'teki durumu bakımından çok ehemmiyetli olan Zara şehrini geri almıştı. Epeyce yaşlı bir zamanında, 1354'te, Cenevizliler tarafından sıkıştırılan şehrin dukalığına seçilmiş, ustalıklı bir mütareke ile Venedik'i düşman eline geçmekten ve mahvolmaktan kurtarmıştır. Fakat, 1355'te, yani intihabından [seçilmesinden] bir sene sonra, birtakım taraftarlarıyla beraber, şehre asıl hâkim olan sinyorlar sınıfına karşı bir hareket hazırlayarak, intihaba dayanan dukalığı, babadan evlada kalır bir hükümdarlık haline getirmek isteyince, niyeti ve hazırlıkları meydana çıkmış, makamından indirilmiş ve Duka Sarayının büyük merdivenlerinde idam edilmiştir.



DUKA İLE KARISI



BU, BERLİN GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİNİN 1816 yılı eylülünde açtığı sergideki bir tablonun ismiydi. Akademi azasından kıymetli ve gayretli C. Kolbe'nin eseri olan resim herkesi öyle bir sihirle kendine bağlıyordu ki, önü hemen hemen hiç boş kalmıyordu. Zengin, muhteşem elbiseler giymiş bir Venedik Dukası, yanında aynı derecede bol süslenmiş karısı ile beraber, parmaklıklı bir avlunun önüne doğru ilerliyordu; kendisi kır sakallı bir ihtiyardı; bazen kuvvet, bazen zaaf, bazen gurur ve kibir, bazen mülayimlik ifade eden esmer kırmızı çehresinin, acayip şekilde birbirine karışmış hatları vardı. Karısı genç bir kadındı; bakışlarında, bütün tavırlarında, hasret dolu bir hüzün, hülya dolu bir istek görünüyordu. Arkalarından, yaşlıca bir kadınla açılmış bir şemsiye tutan bir adam geliyordu. Kenarda, parmaklığın yanında bir delikanlı, deniz minaresi gibi kıvrık bir boru üflüyor; parmaklığın önünde, denizde ise, Venedik bayrağı ile süslenmiş, zengin tezyinatlı [süslemeli] bir gondol, içinde iki kürekçi ile duruyordu. Arka planda birkaç yüz yelkenin kapladığı deniz uzanıyor, sulardan yükselen muhteşem Venedik şehrinin kuleleri, sarayları görünüyordu. Solda San Marco, sağda biraz önde San

Giorgio Maggiore kiliseleri fark edilmekteydi. Tablonun altın çerçevesine şu sözler oyulmuştu:

Ah! senza amare
Andare sol mare
Col sposo del'mare,
Non puo consolare.

(Ah sevgi olmayınca,
denizde dolaşmakla
-Denizin kocasıyla bile olsa-
gönlümü avutamıyorum.)

Bir gün bu resmin önünde lüzumsuz bir münakaşa açıldı; acaba sanatkâr bu tablo ile sadece bir tablo yapmak, yani hasret dolu kalbinin isteklerini bütün ihtişam ve azametine rağmen söndüremeyen, ihtiyar, çökmüş bir adamın, o mısralarla açıkça işaret edilen andaki halini göstermek mi istemişti, yoksa hakikate dayanan tarihî bir vakayı mı tasvir etmek istiyordu? Bu gevezelikten yorulanlar birbiri arkasına oradan uzaklaştılar, geride yalnız, asil resim sanatına candan bağlı iki arkadaş kaldı. Bunlardan biri:

"Anlamıyorum," diye konuşmaya başladı, "böyle sonu gelmeyen mana çıkarmalarla insan kendi zevkini nasıl berbat eder? Bundan başka, bu Duka ile karısının hayatlarının ne biçim şey olduğunu pek iyi sezdiğimi sandığım için, bütün bu tabloyu kaplayan zenginlik ve kudret parıltısı, beni daha da çok sarıyor. Üzerinde kanatlı bir aslan bulunan şu bayrağa bak, nasıl dünyaya hükmeder gibi havalarda dalgalanıyor!.. Ah, muhteşem Venedik!.."

Sonra Turandot'un,* Adriyatik aslanı hakkındaki muammasını söylemeye başladı:

*"Dimmi, quai sia quella terribil fera etc."***

Sözünü henüz bitirmişti ki, tatlı bir erkek sesi Calaf'ın şu cevabını söyleyiverdi:

*"Tu quadrupede fera etc."****

Uzun boylu, asil tavırlı bir adam, hiç fark edilmeden, bu iki dostun arkasına gelip durmuştu. Boz pelerinini güzel bir şekilde omzuna atmış, kıvılcımlar saçan gözlerle tabloyu seyrediyordu.

Aralarında bir konuşma başladı ve yabancı, âdeta resmî bir sesle, şunları söyledi:

"Bu başlı başına bir sırdır, çok kere sanatkârın ruhunda bir tablo canlanır, bunun şahısları başlangıçta, tanınmaz, şekilsiz, boşlukta dolaşan sisler halindeyken, ilk defa sanatkârın ruhunda canlı bir şekil almaya, kendi yurtlarını bulmaya başlarlar. Sonra birdenbire bu tablo geçmiş ile, hatta bazen de gelecek ile bağlanıverir; artık o, gerçekten olmuş yahut olacak bir şeyin tasviridir. Bu tabloda Venedik Dukası Marino Falieri ile karısı Annunziata'dan başka kimseyi tasvir etmiş olmadığını, belki henüz Kolbe kendisi de bilmiyordur."

Yabancı sustu. Fakat iki dost ısrar ettiler, Adriyatik aslanının muammasını çözdüğü gibi, bu muammayı da çözmesini istediler. O zaman yabancı:

---

* Turandot (Turandoht-Turan Kızı), "Binbir Gece Masalları"nda geçen bir kadındır. Kendisini isteyenlere muammalar sorar, cevap veremeyenleri öldürürmüş. Nihayet muammayı çözen birine varmış. Yukarıdaki cümleler, Gozzini'nin bu isimdeki piyesinden alınmıştır.

** Söyle bana, o korkunç ejder nasıldı?..

*** Sen dört ayaklı ejder

"Eğer sabrınız varsa, meraklı beyler," dedi, "size hemen Falieri'nin hikâyesini anlatarak bu tablonun izahını yaparım. Ama sabrınız var mı? Çok tafsilatlı anlatacağım, çünkü kendim görmüş kadar canlı olarak gözlerimin önünde duran şeylerden başka türlü bahsedemem... Belki de sahiden görmüşümdür... Çünkü her tarihçi –ne yapayım ki, ben de bir tarihçiyim– eski devirlerden kalma bir çeşit konuşan hortlak demektir..."

İki dost, yabancı ile birlikte, uzaktaki bir odaya girdiler. Orada, mukaddime filan yapmadan, şöyle anlatmaya başladı:

Çok eskiden, yanılmıyorsam bin üç yüz elli dört senesi ağustos ayında, Paganio Doria adındaki kahraman Ceneviz kumandanı, Venediklilere ağır bir darbe indirmiş, Venedik'e bağlı Prenzo şehrini de zapt etmişti. Venedik'in hemen önündeki körfezde şimdi Doria'nın asker dolu kadırgaları, avını en emniyetle neresinden yakalayacağını araştırarak telaşlı bir hırs içinde şuraya buraya koşan aç canavarlar gibi, sağa sola dolaşıyorlardı. Halkı ve hükümeti, ölüm korkusu sarmıştı. Bütün şehir ahalisi, kolunu kımıldatabilecek halde olan herkes, ya silaha ya küreğe sarılmıştı. İnsan yığınları San Nicola limanında toplanıyordu. Düşmanın girişini önlemek üzere, gemiler batırılıyor, ağaçlar devriliyor, zincir üstüne zincir çekiliyordu. Burada, vahşi bir kargaşalık içinde silahlar şakırdar, ağır yükler köpüren denize gümbürtülerle yuvarlanırken, Rialto köprüsünde, hükümet hesabına çalışan adamların, alınlarındaki soğuk teri silerek, perişan yüzleri ve kısık sesleriyle, nakit paraya faiz üstüne faiz teklif ettikleri görülüyordu. Çünkü teh-

likeye düşen cumhuriyetin parası da kalmamıştı. Fakat hikmetinden sual edilmeyen o ebedî kuvvetin, böyle en dertli, en sıkıntılı bir zamanda, bu şaşkın sürünün elinden sadık çobanını alması da mukaddermiş: Duka Andrea Dandulo felaket yükü altında ezilerek öldü; halk ona sevgili kontçuk (il caro çont'no) adını vermişti, çünkü kendisi her zaman dindar, güler yüzlü idi; paraya ihtiyacı olanlar için cebinde zekino'lar,* akıl danışmaya ihtiyacı olanlar için de ağzında teselli sözleri olmadan bir kere bile San Marco meydanından geçmemişti. Felaketten cesaretleri kırılanlar başka zaman hiç hissetmeyecekleri darbelerden iki misli acı duyarlar; halk da bunun için, San Marco kilisesinin çanları boğuk, tüyler ürpertici vuruşlarla Duka'nın ölümünü bildirdiği zaman, teessür ve kederinden kendini kaybetti. Artık dayanaklarının, ümitlerinin göçüp gittiğini, artık başlarını Ceneviz boyunduruğuna uzatmaları lazım geleceğini bağıra bağıra söylüyorlar, şimdi yapılması gerekli olan harp hareketleri bakımından, Dandulo'nun kaybının pek felaketli olmadığını unutuyorlardı. "Sevgili kontçuk" sulh ve sükûn içinde yaşamaktan hoşlanır, devlet idaresinin esrarlı dalaverelerinden ziyade yıldızların harikalı yollarıyla meşgul olur, orduyu sevk etmekten ziyade, mukaddes paskalya yortusunda dinî merasimi idare etmekten anlardı. Şimdi mesele, temellerinden sarsılan Venedik'i, gittikçe cüreti artan düşmanın korkunç kudretinden kurtaracak, hem kumandan hem de kuvvetli bir devlet adamı meziyetlerini aynı derecede nefsinde toplamış, bir duka seçmekte idi. Senato azaları toplan-

* Bir çeşit İtalyan altını.

dılar, fakat ortada karanlık çehrelerden, sabit bakışlardan, aşağı eğilip ellere dayanmış başlardan başka bir şey görünmüyordu. Sahipsiz kalmış dümene şimdi kuvvetli bir elle yapışıp dosdoğru idare edebilecek adamı nereden bulmalıydı? En ihtiyar senato azası Marino Bodoeri nihayet söze başladı:

"Burada, bizim yanımızda, bizim içimizde," dedi "böyle birini bulamayacaksınız. Fakat gözlerinizi Avignon'a, Marino Falieri'ye çevirin. Onu yeni seçilen Papa Innosans'ı, tebrike yollamıştık. Şimdi o daha iyi işler görebilir... Bunu yalnız o yapabilir... Bütün felaketlerin önüne geçmek için onu dukalığa seçelim... Diyeceksiniz ki, bu Marino Falieri artık seksenine yaklaşmıştır; saçları sakalları som gümüş gibi olmuştur; neşeli hali, ateşli gözleri, burnunun ve yanaklarının parlak kırmızılığı, içindeki kuvvetten ziyade, iftiracıların dediği gibi, Kıbrıs şarabından gelmektedir; fakat bunlara ehemmiyet vermeyin... Bu Marino Falieri'nin donanma kumandanı sıfatıyla, Karadeniz'de ne kahramanlıklar gösterdiğini hatırlayın, San Marco prokurator'larının* bu Falieri'ye zengin Valdemarino kontluğunu bağışlayabilmeleri için onun ne gibi hizmetlerde bulunmuş olması gerektiğini bir düşünün!"

Bodoeri böylece Falieri'nin hizmetlerini adamakıllı belirtti, her itiraza evvelden cevap verdi, nihayet bütün reyler Falieri'yi seçmekte birleşti. Gerçi bazıları Falieri'nin birdenbire parlayan hiddetinden, müstebitliğinden [zorbalığından], inatçılığından bir hayli dem

* Venedik Cumhuriyeti'nin en yüksek dokuz memuru ki, duka bunlar arasından seçilirdi.

vurdular, fakat o zaman şöyle dendi: İşte iyi ya, bütün bu huylar artık ihtiyar Falieri'den uzaklaşmıştır; biz de bunun için genç Falieri'yi değil, ihtiyar Falieri'yi seçtik! Halk yeni dukanın seçimini duyup da ölçüsüz ve coşkun bir sevince kapılınca bu çeşit itirazlar büsbütün kayboldu. Böyle tehlikeli anlarda, böyle kargaşalık ve gerginlik zamanlarında, sahiden verilmiş bir kararın gökyüzünün bir ilhamı gibi göründüğünü bilmiyor muyuz? İşte böylece, iyi kalpli kontçuk, bütün dindarlığı ve mülayimliği ile tamamen unutuluverdi; herkes şöyle bağırıyordu: "Aziz Marco hakkına, bizim dukamız çoktan şu Marino olmalıydı, o zaman bu azgın Doria gelip ensemize binmezdi." Malul askerler bile sakat kollarını güçlükle havaya kaldırıp bağrışıyorlardı: "İşte bu adam Morbassan'ı yenen Falieri'dir... Muzaffer sancağı Karadeniz'de dalgalanan yiğit kumandandır!" Halk nerede toplansa, biri çıkıp ihtiyar Falieri'nin kahramanlıklarından bahsediyor, sonra da, sanki Doria artık mağlup edilmiş gibi, havaları coşkun sevinç naraları çınlatıyordu. Bunlara ilave olarak, ancak Allah'a malum sebeplerle donanmasını, Doria'ya karşı götürecek yerde rahat rahat Sardenya'ya götüren Nicolo Pisani de nihayet çıkıp gelmişti. Doria körfezi bırakıp çekildi, Pisani'nin donanmasının geri dönmesine sebep olan şey de Marino Falieri'nin korku saçan ismidir diye kabul edildi. O zaman halkı da, hükümeti de, mesut seçimden dolayı bir çeşit çılgın neşe sardı. Bunun için, fevkalade bir şey olsun diye, yeni seçilen dukayı şeref, zafer ve yığın yığın zenginlikler getiren bir gökyüzü habercisi gibi karşılamaya karar verdiler. Kalabalık ve şanlı maiyetleriyle birlikte on iki asilzade,

hükümet tarafından Verona'ya gönderildi, cumhuriyetin mümessilleri orada Falieri'ye, gelir gelmez, devletin başı olduğunu resmen bildireceklerdi. Chioggia valisinin, kendi oğlu Taddeo Giustiniani'nin emri altında hazırlattığı on beş tane süslü devlet kayığı Chiozza'da Duka ile maiyetini aldı; Duka şimdi kudretli, muzaffer bir hükümdar gibi, zafer alayı ile San Clemens'e gidecek, kendisini bekleyen Bucentoro'ya* binecekti.

Tam bu anda, yani Marino Falieri'nin Bucentoro'ya binmeye hazırlandığı sırada, –ki üç teşrinievvel [ekim] akşamıydı ve güneş batmaya başlamıştı,– Dogana sütunları önünde, mermer kaldırımlar üzerine uzanmış, zavallı, bedbaht bir insan yatıyordu. Rengi belli olmayan, fakat en adi halk tabakasıyla hamalların ve kürekçilerin giydikleri gemici elbiselerine benzeyen çizgili ketenler, sıska vücudundan aşağı sallanıyordu. Zavallının sırtında, kendi derisinden başka, gömleğe benzer bir şey yoktu; her tarafı meydanda olan bu deri ise, en asillerin bile utanıp sıkılmadan göstereceği kadar beyaz ve nazikti. Sıskalığı, biçimli uzuvlarının tam tenasübünü [uyumunu] daha çok meydana vuruyordu. Ancak yirmi yaşlarında görünen bu bedbahtın güzel alnını darmadağın ve perişan bir halde gölgeleyen açık kestane saçlarına, tesellisiz bir sefaletin kararttığı mavi gözlerine, kartal burnuna, ince ağzına bakıldığı zaman, iyi bir soydan gelen bu yabancıyı aksi bir talihin, en aşağı halk tabakaları arasına fırlatıp attığı muhakkak olarak görülürdü.

---

* Venedik dukalarının, İsa'nın göğe çıkışı yortusunda ve başka büyük bayramlarda bindikleri muhteşem ve ziynetli kayık; bir çeşit saltanat kayığı.

Söylediğimiz gibi, delikanlı Dogana sütunlarının önünde yatıyor, elini sağ koluna dayamış, sabit ve düşüncesiz bakışlarla, hiç kımıldamadan, denize bakıyordu. Hayatın kendisinden uzaklaştığı, ölümle mücadelenin onu bir taş heykel haline getirdiği düşünülebilirdi, fakat ara sıra, söylemeyecek bir acısı varmış gibi derin derin göğüs geçiriyordu. Bu acı herhalde kaldırımlarda uzanan, kanlı paçavralarla sarılı ve ağır yaralı olduğu anlaşılan, sol kolunun acısı idi.

Her türlü işler durmuş, esnafların gürültüsü kesilmişti. Bütün Venedik yüzlerce kayığa ve gondola binmiş, şanlı Falieri'ye karşı çıkıyordu. İşte bu sıralarda, bu bedbaht delikanlı, çaresiz bir zavallılık içinde inleyerek acılarını unutmaya çalışıyordu. Fakat yorgun başı kaldırımlara düşüp bir baygınlık geçirmek üzere iken kısık ve ağlamaklı bir ses birkaç kere arka arkaya bağırdı:

"Antonio, benim sevgili Antonio'm!"

Antonio güçlükle vücudunun yarısını doğrulttu, başını sesin geldiği anlaşılan Dogana sütunları tarafına çevirirken, yorgun, duyulur duyulmaz bir sesle:

"Beni çağıran kim?" dedi. "Benim cesedimi denize atmaya gelen kim?.. Çünkü neredeyse burada geberip kalacağım."

O zaman, ufak tefek, yaşı belirsiz denecek kadar ihtiyar bir kadıncağız, sopasına dayanarak öksüre tıkana, yaralı delikanlıya doğru geldi, yanı başına otururken iğrenç bir şekilde fıkırdamaya, gülmeye başladı. Sonra:

"Deli çocuk!" diye fısıldadı: "Deli çocuk... Önüne parlak bir saadet güneşi çıktı diye buralarda gebermek, ölüp kalmak mı istiyorsun? Şu tarafa bak, şu tarafa bak, akşa-

mın içinde kıvrılan alevlere bak... Bunlar senin zekino'ların... Ama bir şeyler yemelisin, Antonio, bir şeyler yiyip içmelisin! Seni böyle yere çalan, bu soğuk taşlarda yatıran sadece açlıktır. Kolun artık iyileşti, adamakıllı iyileşti."

Antonio ihtiyar kadını tanıdı. Bu, Fransiskenler kilisesi merdivenlerinde, hep fıkırdayıp gülerek, ibadete gelenlerden sadaka isteyen acayip bir dilenci karısı idi. Antonio bile bazen, anlayamadığı bir hissin şevkiyle güç bela kazandığı ve kendisine de çok lüzumu olan kuvatrino'lardan* birini bu kadının önüne atmıştı.

"Beni rahat bırak," diye cevap verdi, "beni rahat bırak ihtiyar deli karı. Doğru, beni böyle dermansız, böyle sefil eden yaramdan ziyade açlıktır. Üç günden beri bir kuvatrino bile kazanmadım. Karşı taraftaki manastıra gidip birkaç kaşık hasta çorbası içeyim diyordum, ama bütün arkadaşlar gittiler... Merhamet edip beni kayığına alacak kimse yok, ben de buraya yıkılıp kaldım, artık hiç kalkamayacağım galiba!"

İhtiyar kadın:

"Hi, hi, hi, hi," diye yine fıkırdadı. "Ne diye hemen ümidini kesiyorsun? Ne diye hemen cesaretini kaybediyorsun? Açsın, susuzsun, ama ben çaresini bulurum... İşte bak, güzel bir balık kurusu, daha bugün Zecca'da** satın aldım; işte şu da limon suyu; bu da güzel bir beyaz ekmek... Ye bakalım evladım, ondan sonra yaralı koluna da bakarız!"

İhtiyar kadın hakikaten, kukuleta gibi sırtında asılı duran ve eğik başından daha yüksek görünen torbasın-

* 4 dinar kıymetinde bir Venedik parası.

** Venedik'te bir kilise ve civarı (St. Zeccaria)

dan balık, ekmek ve limon suyu çıkarmıştı. Yanan çatlak dudaklarını bu serin su ile ıslatır ıslatmaz Antonio'nun açlığı iki misli oluverdi; balıkla ekmeği büyük bir hırsla hemen temizledi. Bu sırada ihtiyar kadın onun yaralı kolundaki paçavraları çözmekle meşguldü, kol meydana çıkınca, adamakıllı ezilmiş olduğu, fakat yaranın artık tam iyileşme yolunu tuttuğu görüldü. Kadın küçük bir kutudaki merhemi nefesiyle ısıttıktan sonra yaraya sürdü, bir yandan da sordu:

"Ama kim sana böyle insafsızca vurdu, zavallı evladım?"

Antonio'nun keyfi tam yolundaydı, içini taze bir hayat ateşi kızdırıyordu, büsbütün doğrulmuştu; yumruk yaptığı sağ elini havaya kaldırıp, gözleri şimşekler çakarak bağırdı:

"Ah!.. Şu serseri Nicolo beni sakat etmek istiyordu, çünkü merhametli birinin bana verdiği her kuvatrino'yu kıskanıyordu. Sen de biliyorsun ya, nine! Ben gemilerden, kayıklardan yük alıp Almanların mağazasına, şu Fontego dedikleri yere (herhalde bu binayı bilirsin) taşır, böylece hayatımı güçlükle kazanırım..."

Antonio'nun ağzından "Fontego" kelimesi çıkar çıkmaz kocakarı pek iğrenç bir şekilde fıkırdayıp gülmeye, birbiri arkasına mırıldanmaya başladı:

"Fontego!.. Fontego!.. Fontego!.."

Antonio hiddetle bağırdı:

"Eğer anlatmamı istiyorsan bu sersemce gülüşü bırak, nine!"

O zaman kadın hemen sustu, Antonio devam etti:

"İşte böyle birkaç kuvatrino kazanmış, kendime yeni bir setre almıştım. Görünüşüm çok heybetli idi, hem de gondolcuların arasına girmiştim. Her zaman neşeli olduğum, iyi çalıştığım, bazı güzel şarkılar bildiğim için başkalarından birkaç kuvatrino fazla kazanıyordum. Fakat bu yüzden arkadaşlar arasında haset başladı. Beni efendime fena tanıttılar, o da beni kovdu. Nereye gidecek olsam arkamdan:

'Alman köpeği!.. Melun kâfir!..' diye bağırdılar. Üç gün evvel de Sen Sebastian'da bir kayığı kıyıya çekmeye yardım ederken, taşlar, sopalarla üstüme hücum ettiler. Kendimi adamakıllı müdafaa ettim ama kancık Nicolo, başıma sürünüp geçen ve kolumu ağır yaralayan bir kürek vuruşuyla beni yere serdi... Eh, şimdi benim karnımı doyurdun, nine, merhemin yaralı koluma sahiden fevkalade iyi geldiğini de hissediyorum. Bak kolumu artık sallayabiliyorum... Şimdi yine yılmadan kürek çekmek istiyorum."

Antonio yerinden kalkmış, yaralı kolunu kuvvetle iki yana sallıyordu. Fakat kocakarı tekrar fıkırdayıp yüksek sesle güldü, sonra, küçük sıçramalarla, dans ediyormuş gibi pek acayip bir şekilde şuraya, buraya hoplayarak bağırdı:

"Evladım, evladım, benim evlatçığım... Yılmadan kürek çek... Ama geliyor... Geliyor... Altınlar beyaz alevlerin arasında parlıyor... Yılmadan kürek çek... Kürek çek... Ama yalnız bir defa... Yalnız bir defa... Yalnız bir defa... Ondan sonra yok..."

Antonio ihtiyarın hallerine dikkat etmiyordu, çünkü en muhteşem manzaralardan biri önüne serilmiş-

ti: San Clemens taraflarından bu yana doğru, dalgalanan bayrağında Adriyatik aslanı, gürültülü kürek sesleriyle, hızla kanat çırpan bir kuğu gibi, Bucentoro geliyordu. Etrafını binlerce kayığın ve gondolun sardığı bu saltanat kayığı, hükümdarlar gibi cesur başını kaldırmış, sanki pırıl pırıl başlarıyla denizin derinliklerinden çıkıp kendisine alkış tutan bir orduya hükmediyordu. Akşam güneşi yanan ışıklarını denize, Venedik'e uzatıyor, âdeta her şeyi parlak alevlerle sarıyordu. Fakat Antonio bütün dertlerini unutup hayran hayran oraya bakarken, günün ışığı gitgide daha kanlı bir renk aldı. Havaları boğuk bir uğultu dolaştı ve korkunç bir yankı gibi denizin derinliklerinde akisler yaptı. Fırtına, siyah bulutların üzerine binerek geldi, her şeyi zifiri karanlığa gömdü, bu sırada, homurdayan denizin gitgide yükselen dalgaları, ıslık çalıp köpük saçan ejderhalar gibi kalkıyorlar, her şeyi yutmak istiyorlardı. Kayıklarla gondolların denizin üzerinde, havaya savrulmuş kuş tüyleri gibi dolaştıkları görülüyordu. Altı düz olduğu için fırtınaya karşı koyamayan Bucentoro dört tarafa sallanıyordu. Boruların ve borazanların neşeli sesleri yerine şimdi fırtınanın arasından, tehlikeye düşenlerin korkudan çıkardıkları feryatlar duyuluyordu.

Antonio taş kesilmiş gibi bu manzaraya bakıyordu. Hemen önünde zincir şıkırtısına benzer bir şey işitti. Aşağıya baktı, dalgalar, rıhtıma zincirle bağlanmış küçük bir kayığı sallayıp duruyorlardı. O zaman ruhunda bir şimşek çakar gibi oldu. Hemen kayığa atladı, çözdü, içeride bulduğu küreğe yapıştı, cüret ve cesaretle de-

nize açıldı, doğru Bucentoro'ya gidiyordu. Yaklaştıkça, Bucentoro'dakilerin imdat isteyen seslerini daha iyi duyuyordu:

"Yanaşın!.. Yanaşın!.. Duka'yı kurtarın!.. kurtarın!.." diye bağırıyorlardı. Körfezdeki küçük balıkçı kayıklarının fırtınalı havalarda büyük kayıklardan daha emniyetli, daha kullanışlı olduğu malumdur. Bunun için bu çeşit kayıklar dört taraftan Marino Falieri'nin kıymetli canını kurtarmaya koştular...

Fakat ezelî bir kuvvet, cesur bir işin başarılmasını hayatta daima bir tek kişiye nasip eder, bu yüzden birçokları boşuna yorulmuş olurlar. Bu sefer de yeni seçilen dukanın hayatını kurtarmak zavallı Antonio'ya nasip olacaktı, bunun için küçük balıkçı kayığıyla kazasız belasız Bucentoro'ya yanaşmayı yalnız o başarabildi. Böyle tehlikelere alışık olan ihtiyar Marino Falieri bir dakika bile düşünmeden, muhteşem fakat kancık Bucentoro'dan zavallı Antonio'nun küçük kayığına atladı. Bu kayık, kabaran dalgaların üzerinden bir yunus balığı gibi kolaylıkla kayarak, onu birkaç dakika içinde San Marco meydanına ulaştırdı. İhtiyar adamı, elbiseleri ıslanmış, aksakalından iri deniz suları damlar bir halde kiliseye götürdüler. Asilzadeler burada, sararmış yüzleriyle, şehre giriş merasimini tamamladılar. Halk da, sinyorlar* da bu gelişteki aksiliklerden şaşırmıştı. Üstelik bir de Duka aceleyle ve yanlışlıkla, başka zamanlar suçluların idam edildiği iki sütunun arasından geçirilince, halkın sevinç sesleri birdenbire kesiliverdi;

* Eski İtalyan şehirlerinde, idareyi ellerinde tutan bir nevi memur aristokratlar (*signoria*).

bayram gibi başlamış olan gün hazin ve karanlık bir şekilde sona erdi.

Duka'yı kurtaranı düşünen yok gibiydi, Antonio kendisi de bunu düşünmüyor, ölü gibi yorgun, yeniden açılan yarasının verdiği acı ile yarı baygın, Duka Sarayının sütunlu avlusunda yatıyordu. Bunun için, hemen hemen gece olduğu bir sırada, bir Dukalık muhafızı onu omuzlarından yakalayıp, "Gel, aziz dostum!" diyerek saraya, Duka'nın odasına soktuğu zaman, çok şaşırdı. İhtiyar ona güler yüzle yaklaştı, masanın üstündeki birkaç keseyi göstererek:

"Cesur davrandın evladım! İşte, şu üç bin zekino'yu al; daha da istiyorsan söyle, ama senden rica ederim, bir daha benim gözüme hiç görünme..."

Bu son kelimeleri söylerken ihtiyarın gözlerinde şimşekler çakmış, burnunun ucu büsbütün kızarmıştı. Antonio onun ne istediğini bilmiyor, bunu pek merak da etmiyor, yalnız iyice hak ettiğini sandığı keseyi güç hal ile yüklenmeye çalışıyordu.

Yeni sahip olduğu devletin şaşaası içinde parlayan ihtiyar Falieri ertesi sabah sarayının yüksek kemerli pencerelerinden aşağıya, türlü silah talimleri yaparak eğlenen halka bakıyordu. Bu anda, çocukluk senelerinden beri değişmez ve sıkı bir dostlukla Duka'ya bağlı olan Bodoeri odaya girdi. Duka, kendi içine ve itibarına gömülmüş bir halde, onu hiç fark etmemiş gibi davranınca, Bodoeri ellerini birbirine vurup yüksek sesle gülerek:

"Aman, Falieri, şu eğri dukalık takkesini giyeliden beri kafanda hangi yüksek fikirler yuva kurup gelişiyorlar ki?" dedi.

Falieri bir rüyadan silkinir gibi oldu, ihtiyar dostuna zorlama bir nezaketle karşı gitti. Bu takkeyi borçlu olduğu insanın aslında Bodoeri olduğunu seziyor ve bu sözler ona bu noktayı hatırlatmak istiyormuş gibi geliyordu. Fakat her türlü minnettarlık onun mağrur ve mütehakkim [buyurgan] ruhunu bir yük gibi ezdiği, fakat bu en yaşlı senato azasını, bu sadık dostu, zavallı Antonio gibi başından savamayacağı için, kendini zorlayarak, birkaç kelimeyle teşekkür etti, sonra hemen, her tarafta kımıldamaya başlayan düşmanlara karşı alınması gereken tedbirlerden bahsetmeye başladı. Fakat Bodoeri kurnaz bir gülüşle onun sözünü kesti:

"Bunları ve devletin senden istediği daha birçok şeyleri, birkaç saat sonra toplanacak olan Büyük Senato'da inceden inceye tetkik eder, düşünürüz. Ben buraya böyle erkenden, şu küstah Doria'yı mağlup edecek, yahut da bizim Dalmaçya sahilindeki şehirlerimize tekrar göz dikmeye başlayan Macar Kralı Ludwig'in aklını başına getirecek vasıtaları seninle birlikte düşünüp bulmak için gelmedim. Hayır, Marino, ben yalnız seni düşündüm, hem de belki hiç tahmin edemeyeceğin bir şeyi, senin evlenmeni düşündüm..."

Duka canı sıkılmış bir halde ayağa kalktı, Bodoeri'ye arkasını döndü, pencereden dışarı bakarak:

"Bunu da nereden düşünürsün?" dedi. "İsa'nın göğe çıkma yortusuna daha çok zaman var. Ümit ediyorum ki, o zamana kadar düşman mağlup edilmiş, denizlerin doğurduğu Adriyatik aslanı zafer, şeref, yeni zenginlikler, parlak kudretler kazanmış olacak... Masum gelin nişanlısını kendisine layık bir halde bulmalı..."

Bodoeri:

"Ah," diye sabırsız bir tavırla tekrar karşısındakinin sözünü kesti. "Ah, sen İsa'nın göğe çıkma yortusunda Bucentoro'dan aşağıya, dalgalara altın bir yüzük atarak Adriyatik deniziyle evlenmiş sayılacağın o garip merasimden bahsediyorsun... Sen, Sen, Marino, denizlerin dostu, bu soğuk, rutubetli, kancık unsurdan başka bir nişanlı tanımıyor musun? Sen ona hükmettiğini sanıyorsun ama, o daha dün pek tehlikeli bir şekilde sana karşı ayaklanmadı mı? Bucentoro'nun üzerinde kayıp giderken onun mavi, soğuk yanaklarına şöyle bir dokundun diye coşup cenk eden böyle huysuz, çılgın bir nişanlının kolları arasında yatmayı nasıl istersin? Değişmeyen bir vefasızlıkla her sene yeniden evlenen ve yüzükleri kıymetli bir aşk alameti olarak değil, kölelik cizyesi olarak çekip alan böyle düzenbaz bir kadının buz gibi soğuk göğsünü ısıtmak için Vezuv yanardağının bütün ateşleri yeter mi acaba? Hayır Marino, senin yeryüzü evlatlarının en güzeliyle evlenmen lazım olduğunu düşünmüştüm..."

Falieri başını pencereden çevirmeden:

"Sayıklıyorsun!" diye mırıldandı. "Sayıklıyorsun ihtiyar, benim gibi seksen yaşına gelmiş, iş güçle yüklü, ömründe hiç evlenmemiş, sevmek kabiliyetini artık neredeyse kaybetmiş bir adam..."

Bodoeri:

"Dur" diye bağırdı. "Kendi kendini kötüleme... Kış bile ne kadar sert ve soğuk olursa olsun, en nihayet ılık batı rüzgârlarının üzerinde kendisine doğru gelen güzel Tanrıçaya kollarını hasretle açıp uzatmıyor mu? Sonra

onu donmuş göğsüne bastırınca, yumuşak bir ateş damarlarını dolaşınca, buz ve kar nerede kalıyor? Seksen yaşına geldiğini söylüyorsun! Doğru, fakat sen ihtiyarlığı yalnız senelerle mi hesap edersin? Başını kırk mevsim evvelki kadar dik tutamıyor, adımlarını o zamanki gibi sıkı atamıyor musun? Yoksa kuvvetinin azalmaya başladığını, daha hafif bir kılıç taşıman gerektiğini, çabuk yürüdüğün zaman yorulduğunu, Dukalık Sarayının merdivenlerini çıkarken nefesinin daraldığını mı hissediyorsun?"

Falieri:

"Hayır, Tanrı şahit olsun ki hayır!" diye dostunun sözünü kesti, çabuk ve şiddetli bir hareket yaparak pencereden ayrıldı, ona doğru yürüdü:

"Hayır, Tanrı şahit olsun ki, bütün bunlardan hiçbirini hissetmiyorum!"

Bodoeri devam etti:

"Peki, öyleyse ihtiyarlıkta da olsa, payına düşen dünya nimetlerinin son haddine kadar tadını çıkar. Benim sana seçtiğim kadını karılığa kabul et!.. Venedik kadınları, güzellik ve fazilette onun birinci olduğunu kabul edeceklerdir, nasıl ki bütün Venedikliler cesaret, akıl ve kuvvette seni en başta görüyorlar."

Bodoeri şimdi öyle bir kadın tasvir etmeye başladı ve bunu öyle usta renklerle ve o kadar canlı yaptı ki, ihtiyar Falieri'nin gözü parladı, bütün yüzü yavaş yavaş kıpkırmızı oldu, dudakları, sanki birbiri arkasına kadeh kadeh ateşli Sirakuza şarabı içiyormuş gibi sivrildi ve şapırdadı. Nihayet yüzü gülerek:

"Aman," dedi, "bu senin anlattığın ne letafet numunesi böyle!"

Bodoeri cevap verdi:

"Bahsettiğim kadın, benim sevgili yeğenimden başka biri değildir..."

Falieri onun sözünü kesti:

"Ne?" dedi, "yeğenin mi? Galiba o, ben Treviso'da vali iken, Bertuccio Nenolo ile evlenmişti?"

Bodoeri:

"Canım," dedi, "sen benim yeğenim Franzeska'yı demek istiyorsun... Benim sana vermeyi düşündüğüm onun kızıdır. Biliyorsun ya, vahşi, ateşli Nenolo'yu harp aldı, denizlere götürdü... Franzeska üzüntü ve kederden, gidip Roma'da bir manastıra girdi, bunun için küçük Annunziata'yı Treviso'daki köşkümde tam bir yalnızlık içinde büyütüp yetiştirdim!"

Falieri büyük bir sabırsızlıkla tekrar ihtiyarın sözünü kesti:

"Ne diyorsun? Ben karı olarak senin yeğeninin kızını mı alacağım? Nenolo evleneli ne kadar oluyor? Annunziata olsa olsa on yaşlarında bir çocuktur... Ben Treviso'ya vali gittiğim zaman daha Nenolo'nun evlenmesinin lafı bile yoktu, o zamandan beri de..."

"Yirmi beş sene geçti..." diye gülerek, Bodoeri sözü tamamladı. "Nasıl oluyor da zamanı böyle yanlış hesaplıyorsun? Galiba çok çabuk geçti de ondan. Annunziata on dokuz yaşında bir kızdır, güneş gibi güzeldir, terbiyeli, alçak gönüllü, aşk işlerinde cahildir; çünkü hemen hemen hiç erkek görmemiştir. Bir çocuk sevgisi ile, iddiasız bir bağlılıkla sana sarılacaktır!"

Bodoeri'nin güzel Annunziata için çizdiği tablo tekrar gözlerinin önüne gelen Duka bağırdı:

"Bir kere kendisini göreyim... Bir kere kendisini göreyim!"

Arzusu o gün yerine getirildi. Büyük Senato toplantısından sarayına döner dönmez, kurnaz Bodoeri güzel Annunziata'yı gizlice onun yanına çıkardı. Bodoeri'nin, yeğenini Falieri'nin yanı başında Duka karısı olarak görmek istemesinde herhalde birtakım sebepler olacaktı. İhtiyar Falieri melek gibi kızı görünce bu güzellik harikası karşısında büsbütün şaşırdı, onu istemek için ancak anlaşılmaz birkaç söz kekeleyebildi. Bodoeri'den herhalde daha evvel meseleyi öğrenmiş olan Annunziata, yanakları kıpkırmızı kesilerek, ihtiyar prensin önünde diz çöktü. Elini yakalayıp dudaklarına götürdü, sonra hafif bir sesle mırıldandı:

"Ah, efendimiz, beni sizin yanınızda dukalık tahtına oturmaya layık mı görüyorsunuz? Öyleyse ben de size ruhumun en derin yerinden gelen bir hürmet besleyeceğim ve son nefesime kadar sadık bir cariyeniz olarak kalacağım!"

İhtiyar Falieri derin bir saadet ve coşkun bir sevinç hissi ile kendinden geçmiş gibiydi. Annunziata elini yakaladığı zaman bütün uzuvlarının sarsıldığını hissetmiş, ondan sonra başı ile vücudu öyle bir titremeye, sallanmaya başlamıştı ki, çarçabuk gidip büyük koltuğa oturmaya mecbur olmuştu. Bodoeri'nin, seksen yaşındaki ihtiyarların kuvveti hakkındaki güzel fikirlerinin yanlışlığı neredeyse meydana çıkacaktı. Nitekim dudaklarında dolaşan garip bir tebessümü saklayama-

mıştı; masum, kaygısız Annunziata ise hiçbir şeyin farkında değildi; bereket versin yanlarında başka kimse de yoktu... Belki ihtiyar Falieri, halka on dokuz yaşında bir kızın kocası olarak görünmeyi düşününce bu vaziyetin tatsızlığını hissettiği için, hatta belki de alaya fazlaca meyleden Venediklilere bu yolda bir fırsat vermenin doğru olmadığını, nişanlılık gibi buhranlı bir devreyi sükût ile geçiştirmenin daha iyi olduğunu sezdiği için, her ne halse, Bodoeri'nin de muvafakatiyle şuna karar verildi: Nikâh büyük bir gizlilikle yapılacak, birkaç gün sonra da Duka'nın karısı sanki Falieri ile çoktan beri evliymiş de onun Avignon seyahati sırasında kaldığı Treviso'dan yeni gelmiş gibi, sinyorlara ve halka takdim edilecekti.

Şimdi gözlerimizi şu temiz giyinmiş, tasvir gibi güzel delikanlıya çevirelim: Elinde içi zekino'larla dolu bir kese, Rialto Köprüsü civarında aşağı yukarı dolaşıyor, Yahudilerle, Türklerle, Ermenilerle, Rumlarla konuşuyor, kederli yüzünü tekrar başka tarafa çeviriyor, yoluna devam ediyor, duruyor, tekrar dönüyor, nihayet bir gondola binip San Marco meydanına gidiyor. Burada kararsız, müteredditadımlarla, kollarını kavuşturmuş, gözlerini yere çevirmiş olarak, tekrar aşağı yukarı dolaşıyor, şu veya bu pencereden şu veya bu süslü balkondan gelen bazı fısıltıların, bazı öksürüklerin kendisini kasteden sevgi işaretleri olduğunu fark etmiyor, anlamıyor... Bu delikanlının, daha birkaç gün evvel parça parça elbiseler içinde, aç, sefil, Dogana'nın mermer kaldırımları üzerinde yatan Antonio olduğunu kim tanıyabilirdi?.. Ama, San Marco kilisesinin merdivenlerinde oturan ih-

tiyar dilenci kadın, kendisini görmeden önünden geçip gitmek isteyen delikanlıya seslendi:

"Evladım, benim altın yürekli evladım!.. Günaydın!.. Günaydın!.." Delikanlı hızla arkasına dönüp ihtiyar kadını görünce hemen keseye el attı, bir avuç dolusu zekino alarak ona vermek istedi, ihtiyar kadın fıkırdayıp güldü:

"Aman, bırak paran olduğu yerde kalsın!.. Ben senin paranı ne yapayım? Sanki ben kendim zengin değil miyim?.. Ama sen bana bir iyilik yapmak istiyorsan, bana yeni bir kukuleta yaptır. Çünkü bu başımdaki beni artık rüzgârdan, fırtınadan korumaz oldu... Ya, bunu yaptırıver evladım... Benim altın yürekli evladım... Ama Fontego'dan uzak dur... Fontego'dan..."

Antonio ihtiyar kadının, derin çizgileri acayip ve korkunç bir şekilde kımıldayan soluk sarı yüzüne gözlerini dikmişti. Kadın şimdi sıska, kemikli ellerini birbirine vurup takırdatarak ulur gibi bir sesle ve iğrenç gülüşüyle: "Fontego'dan uzak dur!" deyince, Antonio bağırdı:

"Sen şu her zamanki çılgınlıklarından vazgeçmeyecek misin, cadı karı?!"

Antonio'nun ağzından bu söz çıkar çıkmaz ihtiyar kadın, yıldırım çarpmış gibi, yüksek mermer basamaklardan yuvarlandı. Antonio koşup iki eliyle onu yakaladı ve daha fazla düşmesinin önüne geçti. O zaman ihtiyar kadın yavaş, ağlamaklı bir sesle:

"Ah, evladım!" dedi, "Ah evladım; ağzından ne korkunç bir söz çıktı... Bu sözü bir kere daha söyleyeceğine beni öldür daha iyi... Ah, beni, kalbinin en sadık yerini

sana ayıran insanı ne kadar ağır yaraladığını bilmiyorsun!.. Ah, bilmiyorsun!.."

İhtiyar kadın birdenbire sustu; başını, kısa bir pelerin gibi omuzlarından aşağı sallanan koyu kahverengi bez parçasına sarıp sakladı, binlerce acının tesiri altındaymış gibi hıçkırıp sızıldandı... Antonio ruhunun en derin yerlerinde garip bir kımıldama olduğunu hissetti; kadını yakalayıp yukarıya, San Marco kilisesinin kapısına götürdü, oradaki bir mermer sıranın üstüne oturttu, pis bez parçasını açıp başını meydana çıkardıktan sonra:

"Sen bana iyilik ettin, nine!" dedi. "Sen bana iyilik ettin! Bütün zenginliğimi sana borçluyum, çünkü ölmek üzere olduğum bir anda bana yardım etmeseydin çoktan denizin dibinde olurdum, ihtiyar Duka'yı kurtaramaz, bu güzel zekino'ları kazanamazdım... Ama sen bunları yapmasaydın bile bütün ömrümce bambaşka bir meyille bağlanmaya mecbur olduğumu hissediyorum; hem de şu çılgınca hallerin, şu fıkırdayıp gülüşlerin ta içimde bir hayli dehşet uyandırdığı halde.... Sahi söylüyorum, nine! Hamallık, kürekçilik ederek güçlükle hayatımı kazandığım günlerde bile, sana birkaç kuvatrino verebilmek için, daha sıkı çalışmak isterdim."

İhtiyar kadın kuru kollarını havaya kaldırarak:

"Ah benim canım evladım, benim altın yürekli Tonio'm!" diye bağırdı, elindeki değnek mermerlerin üzerine düştü, takır tukur yuvarlanıp gitti.

"Ah benim Tonio'cuğum! Ben zaten biliyorum, nasıl istersen öyle görünmeye çalış, bana bütün ruhunla bağlı olacağını biliyorum! Çünkü... ama sus... sus... sus..."

Güçlükle eğilerek sopasına uzandı; Antonio onu yerden alıp kadına verdi, ihtiyar kadın, çenesi değneğin üzerine dayalı, gözleri yere dikilmiş olarak, hafif ve karanlık bir sesle:

"Söyle bana, evladım!" dedi. "Eski zamanları, burada böyle, hayatını güçlükle kazanan zavallı, sefil bir insan olmadan evvel neler yaptığını, ne olduğunu hiç hatırlamıyor musun?"

Antonio derin derin içini çekti, ihtiyarın yanına oturdu, anlatmaya başladı:

"Ah, nineciğim, çok büyük bir refah içinde yaşayan bir ana babanın çocuğu olduğumu gayet iyi biliyorum... Ama kimdiler, nasıl oldu da onlardan ayrı düştüm? Bunlara dair zihnimde en küçük bir iz yok... Olamazdı da... Beni sık sık kollarına alan, bağrına bastıran, ağzıma şeker veren uzun boylu, güzel bir adamı çok iyi hatırlıyorum... Bunun gibi, beni soyup giydiren, her akşam yumuşak bir yatağa yatıran, her haliyle her zaman bana iyilik eden güler yüzlü, güzel bir kadını da hatırlıyorum... İkisi de, daha tok sesli bir yabancı dilde konuşurlardı, ben de bu dilde onlar gibi birkaç söz geveledim... Kürekçilik ettiğim zamanlarda, beni çekemeyen arkadaşlarım, saçlarımdan, gözlerimden, vücudumun yapısından dolayı, bana hep aslımın Alman olduğunu söylerlerdi. Ben de öyle sanıyorum, bana bakan o adamın dili (bu adam herhalde babamdı) Almanca idi. O zamanların bendeki en canlı hatırası, tüyler ürperten bir feryatla uykudan uyandırıldığım bir gecenin korkunç manzarasıdır. Evde şuraya buraya koşuşuyorlar, kapıları gürültüyle açıp kapıyorlardı. Anlaşılmaz bir korkuya

düşmüş, ağlamaya başlamıştım. Bu sırada, bana bakan kadın içeri atıldı, beni yatağımdan çekip aldı, örtülere sardı, ağzımı tıkadı, sonra benimle beraber dışarı kaçtı. Bu andan sonra hatıralarım kayboluyor... Kendimi tekrar muhteşem bir evde buldum. Bu ev çok latif manzaralı bir yerdeydi. Burada kendisine 'baba' dediğim, heybetli, asil, aynı zamanda mülayim tavırlı bir adam peyda oldu. O da, bütün ev halkı da İtalyanca konuşuyorlardı. Birkaç hafta kadar 'baba'yı görmemiştim, günün birinde çirkin suratlı yabancı insanlar çıkıp geldiler, evde bir sürü patırtı çıkardılar... Her şeyi altüst ettiler...

Beni görünce, kim olduğumu, bu evde ne aradığımı sordular. 'Ben Antonio'yum, bu evin oğluyum!' diye cevap verince yüzüme karşı güldüler, güzel elbiselerimi sırtımdan çekip çıkararak beni kapı dışarı ettiler, bir daha oralarda görünecek olursam sopayla kovacaklarını da tehdit makamında söylediler... Bağıra bağıra ağlayarak oradan kaçtım. Evden yüz adım kadar uzaklaşmamıştım ki, karşıma ihtiyar bir adam çıktı; babalığımın uşaklarından biri olduğunu tanıdım. Beni elimden tutarak: 'Gel Antonio, zavallı yavru!' dedi, 'artık bizim için o ev ebediyen kapandı, artık ikimiz de bir lokma ekmek bulmaya bakmalıyız!..' İhtiyar beni alıp buraya getirdi, kötü elbiselerinin gösterdiği kadar fakir değildi. Gelir gelmez setresini söküp içinden zekino'lar çıkardı, bütün gün Rialto'da dolaşarak bazen simsarlık, bazen doğrudan doğruya tüccarlık etmeye başladı. Ben hep arkasından giderdim, o da, bir alışveriş yapınca, ayrıca bir de Figliuolo* için bahşiş isterdi. Yüzüne hiç çekinmeden

* Erkek çocuk, oğul.

baktığım her adam, cebinden seve seve birkaç kuvatrino daha çıkarıp verirdi. O da bunları rahat rahat cebine yerleştirir, yanağımı okşayarak, bunların hepsini bana yeni bir setre almak için biriktirdiğini söylerdi. Herkesin, bilmem neden, 'Mor Burunlu Babalık' dedikleri bu ihtiyarın yanında rahatım iyiydi. Fakat sen o korkunç devri hatırlarsın, nine, hangi günün birinde yer titremeye başlamış, temelleri sarsılan kuleler, saraylar yerinden oynamış, iplerini görünmez dev kolları çekiyormuş gibi çanlar çalmıştı. O zamandan beri yedi sene ya geçti ya geçmedi.

Bereket versin ihtiyarla beraber evden kaçıp kurtulduk, biz çıkar çıkmaz ev yıkıldı. Bütün işler durmuştu. Rialto'da her şey ölü gibi hareketsizdi. Fakat bu feci hadise, bize yaklaşmakta olan ve bir müddet sonra zehirli nefesiyle şehir ve köyleri saran korkunç canavarın sadece bir habercisiydi. Şarktan gelen vebanın evvela Sicilya'yı sardığını, şimdi de Toskana'yı kasıp kavurduğunu herkes biliyordu. Venedik henüz bu derdin eline düşmemişti. İşte o sıralarda benim Mor Burunlu Babalık bir gün Rialto'da bir Ermeni ile alışveriş yaptı. Pazarlıkta uyuşunca birbirlerinin elini tutup sıkı sıkı salladılar. Benim Babalık, Ermeni'ye ucuz fiyatla birkaç iyi mal satmıştı, şimdi her zamanki gibi 'par il figliuolo'* bahşiş istiyordu. Kıvırcık sakallı, iri, kuvvetli bir adam olan Ermeni (hâlâ gözümün önündedir) bana ahbapça bir baktı, sonra yanaklarımdan öptü, avucuma birkaç zekino sıkıştırdı. Ben de bunları hemen cebime attım. Gondola binerek San Marco'ya geçtik. Yolda Babalık benden ze-

* Oğlu için.

kino'ları istedi, ben de, bilmem neden, 'Bunları ben saklarım, Ermeni öyle istedi!' diyecek oldum. İhtiyarın canı sıkıldı, ama benimle çekişirken yüzünü çirkin, toprak sarısı bir renk kapladığını, sözlerine bir sürü saçma, birbirini tutmaz şeyler kattığını fark etmiştim. San Marco meydanına gelince, sarhoş gibi iki yanına sallanmaya başladı, sonra Duka Sarayının dibinde yere yuvarlanıp öldü. Yüksek sesle ağlayıp bağırarak ölüsünün üstüne atıldım... Halk oraya toplandı, Fakat: 'Veba!.. Veba !..' diye korkunç bir ses duyulunca, herkes dehşet içinde dağılıp kaçtı. Bu anda ben de derin bir baygınlığa düştüm, hislerimi kaybettim. Uyandığım zaman kendimi geniş bir salonda, kötü bir yatakta, bir yün örtü ile örtülü olarak buldum. Etrafımda, benimkine benzeyen yataklarda, yirmi otuz kadar perişan, sapsarı vücut yatıyordu. Sonradan öğrendiğime göre, o sırada San Marco kilisesinden çıkan ve bende hayat eseri gören merhametli keşişler beni bir gondola koyup Giudecca adasında, San Giorgio Maggiore manastırında, Benedikt'in papazlarının açtığı hastaneye getirmişler. Nine, sana bu uyanma dakikasını nasıl tarif edeyim? Hastalığın şiddeti, geçmişe ait bütün hatıralarımı alıp götürmüştü. Sanki cansız bir heykele birdenbire can gelmiş gibi, benim için, yalnız o anda yaşadığım ve hiçbir şeye bağlı olmayan bir hayat vardı. Nine, boş bir yerde hiçbir şeye tutunmadan yüzen bir düşünme ve duyma diyebileceğimiz bu hayatın beni nasıl feci bir vaziyete, nasıl ümitsizliğe düşüreceğini sen tasavvur edebilirsin! Keşişler yalnız, beni Mor Burunlu Babalığın yanında bulduklarını, herkesin beni onun oğlu bildiğini söyleyebiliyorlardı. Yavaş yavaş

zihnim derlenip toparlandı; eski hayatımı tekrar hatırladım. Fakat benim sana anlattığım şeyler, hayatıma dair bildiklerimin hepsidir, halbuki bunlar, birbiriyle alakası olmayan kopuk levhalardan ibaret... Ah, bu dünyada böyle ümitsiz bir yalnızlığa mahkûm olmak... Vaziyetim ne kadar iyi olursa olsun, bu beni her türlü sevinçten uzak tutuyor..."

İhtiyar kadın:

"Tonino," dedi, "benim sevgili Tonino'm, içinde bulunduğun aydınlık günün sana verdikleriyle kanaat et!"

Antonio onun sözünü kesti:

"Sus, nine, sus, hayatımı kurutan, hiç durmadan peşimi kovalayan, eninde sonunda beni herhalde mahvedecek olan bir şey daha var. Anlaşılması mümkün olmayan bir istek, adını söyleyemediğim, ne olduğunu tasavvur edemediğim bir şeye karşı duyduğum, içimi kemiren bir hasret, hastanede tekrar hayata gözlerimi açtığım andan beri, bütün varlığımı sarmış bulunuyor. Ağır işler altında yorulup ezilmiş fakir, sefil bir adam olarak akşamları katı yatağıma uzandığım zamanlar, bana bir rüya gelir, tatlı mırıltılarla ateşli alnımı yelpazeleyerek, ebedî bir kuvvetin bana cennet safalarını tattırdığı ve hatırası ruhumun derinliklerinde yerleşen mesut bir anın bütün hazlarını içime dökerdi. Şimdi yumuşak yastıklarda yatıyorum, hiçbir iş kuvvetimi kemirmiyor, ama bir rüyadan uyandığım yahut o anın hatırasını uyanıkken zihnimde yaşattığım zaman hissediyorum ki, zavallı, kimsesiz varlığım benim için şimdi de o zamanki gibi, sırtımdan atmak istediğim, ezici bir yüktür. Bütün düşüncelerim, bütün araştırmalarım boş... Evvel-

ce hayatımda bu kadar harikulade ne olmuş ki, şimdi onun karanlık, anlaşılmaz tesiri beni böyle hazlara gark ediyor, bulamıyorum... Fakat o bilinmez cennete tekrar kavuşmak, hatta onu sadece aramak ümidinin büsbütün yok olduğunu anladığım anda bu hazlar, beni ölüm işkencelerine sürükleyen yakıcı ıstıraplar haline gelmeyecek mi?.. İz bırakmadan kaybolan şeyin izi olur mu?"

Antonio sustu. Göğsünün en derinlerine kadar içini çekti. O hikâyesini anlatırken ihtiyar kadın, karşısındakinin dertleriyle sarsılıp aynı şeyleri duymaya başlayan ve onun acı ile yaptığı her hareketi ayna gibi aksettiren bir insan gibi davranmıştı. Şimdi ağlamaklı bir sesle konuşmaya başladı:

"Tonino, benim sevgili Tonino'cuğum, hayatında hatırasını kaybettiğin harikulade bir şey olmuştu diye mi şimdi cesaretin kırılacak? Çılgın çocuk... Çılgın çocuk... Dikkat et... hi hi hi!"

İhtiyar kadın her zamanki gibi çirkin çirkin fıkırdamaya, gülmeye, mermerlerin üzerinde sıçramaya başladı. O tarafa gelenler oldu; kocakarı büzülüp oturdu; önüne sadaka attılar... Birdenbire cırlak bir sesle: "Antonio, Antonio! Al beni götür, deniz kenarına götür!" diye bağırdı.

Antonio nasıl olduğunu kendisi de anlamadan, âdeta elinde olmadan, ihtiyar kadını yakaladı, ağır ağır San Marco meydanından geçerek götürdü. Giderken kadın yavaş sesle ve mühim bir eda ile:

"Antonio!" diyordu, "Şurada, yerdeki siyah kan lekelerini görüyor musun?.. Evet, kan... Çok kan var... Her yerde çok kan var!.. Ama hi... hi... hi... Kandan güller

fışkırır... Güzel, kırmızı güller... Senin çelengin için... Sevgilinin çelengi için... Aman yarabbi... O ne sevimli, ve ışıklı melek öyle!.. Tatlı, yıldızlar kadar berrak bir gülüşle sana doğru geliyor... Zambak gibi beyaz kolları seni kucaklamak için açılıyor... Ah Antonio, talihli çocuk... Gayret et... Akşamın tatlı kızıllığında mersin dalı toplayacaksın!.. Nişanlın için, kızlığını muhafaza eden dul için mersin dalları... Hi... hi... hi... Mersin dalları akşam kızıllığında koparılır ama gece yarısı çiçek açar... Gece rüzgârının fısıltısını duyuyor musun?.. Denizin hasret dolu şikâyetlerini duyuyor musun? Asıl küreklere benim cesur gemicim, asıl küreklere!.."

İhtiyarın garip ve yabancı bir sesle, boyuna fıkırdayarak mırıldandığı bu acayip sözler karşısında, Antonio müthiş bir korkuya düştüğünü hissetti. Üzerinde Adriyatik aslanının durduğu sütunun yanına gelmişlerdi. Kocakarı hep söylenerek oradan geçip gitmek istiyordu; fakat onun hallerine üzülen, yanındaki bu kadından dolayı gelip geçenlerin garip bakışlarına uğrayan Antonio orada durdu, sert bir sesle:

"İşte seni buraya, bu merdivenlere oturtuyorum, nine, konuşmayı bırak, yoksa aklımı kaybedeceğim... Doğru, sen benim zekino'ları bulutların alevli şekillerinde gördün, iyi ama... Şimdi ne diye ışıklı melekler... Nişanlılar... Kızlığını muhafaza eden dullar... Güller, mersinler sayıklayıp duruyorsun? Çılgınca bir işe atılıp, uçuruma yuvarlanayım diye beni kandırmak mı istiyorsun, korkunç karı?.. Sana yeni bir kukuleta alacağım, ekmek... para... Ne istersen vereceğim... Ama benim yakamı bırak..."

Antonio hemen gidecekti, fakat kadın onu pelerininden yakaladı, keskin bir sesle:

"Tonino, benim Tonino'cuğum" dedi. "Bana bir kere daha iyice bak! Yoksa şuraya, meydanın öbür başına kadar gider, orada kendimi kederimden denize atarım!.."

Antonio kendisini seyretmeye başlayan gözlerin sayısını daha fazla artırmamak için kaldı. Kocakarı devam etti:

"Tonino, şuraya yanıma otur... Artık kalbimi eziyor... Söylemem lazım... Otur şöyle yanıma..."

Antonio merdivenlere, sırtı kadına dönecek şekilde oturdu, cebinden hesap defterini çıkardı. Bu defterin bembeyaz sahifeleri, onun Rialto'daki ticaret işlerine ne kadar gayretle sarıldığını gösteriyordu. Şimdi ihtiyar kadın çok yavaş bir sesle:

"Tonino" diye fısıldadı, "Tonino, şu buruşmuş yüzüme bakınca, beni eski zamanlardan tanıyabileceğine dair içinde küçük bir seziş olsun belirmiyor mu?"

Antonio da aynı şekilde yavaş bir sesle ve yüzünü çevirmeden:

"Sana söylemiştim ya," dedi, "nine, sana söylemiştim, anlayamadığım bir şekilde beni sana doğru çeken bir şey var... Ama çirkin, buruşuk suratının bu işle bir alakası yok... Hatta senin şu kıvılcımlar saçan, garip, siyah gözlerine, sivri burnuna, mor dudaklarına, uzun çenene, dolaşık, kır saçlarına bakınca, şu çirkin fıkırdamanı, gülmeni, şu karmakarışık sözlerini duyunca, nefretle sana arkamı dönmek, beni kendine bağlamak için birtakım uygunsuz vasıtalar kullandığına inanmak istiyorum..."

Pek büyük bir acının pençesine düşen ihtiyar kadın yüksek sesle ağlamaya başladı:

"Ey göklerin Tanrısı!.. Ey göklerin Tanrısı!.. Tonino, sana bu korkunç düşünceleri hangi cehennem zebanisi verdi? Ah Tonino, benim şeker Tonino'cuğum, sana çocukluğunda o kadar iyi bakan, seni o korkunç gecede yakın bir ölüm tehlikesinden kurtaran kadın bendim!.."

Şaşkınlığın verdiği ani bir korku ile Antonio hemen döndü, fakat ihtiyarın iğrenç yüzüne bakar bakmaz hiddetle bağırdı:

"Beni böyle kandırmaya mı çalışıyorsun, fesatçı, çılgın kocakarı? Çocukluğumdan zihnimde kalan birkaç levha canlı ve tazedir. Bana bakan o sevimli, güler yüzlü kadını gözlerimin önünde görüyorum... Dolgun, taze renkli bir yüzü vardı... Yumuşak bakışlı gözleri... Güzel, koyu kumral saçları... Zarif elleri vardı... Otuz yaşında var yoktu... Halbuki sen? Doksanlık bir ninesin!.."

İhtiyar kadın hıçkırarak onun sözünü kesti: "Ey mukaddes ruhlar... Nasıl edeyim de benim sevgili Tonino'm bana, sadık Margareta'sına inansın!"

Antonio:

"Margareta mı?" diye mırıldandı, "Bu isim kulaklarıma, uzun zaman önce duyduğum ve çoktan unuttuğum bir müzik gibi geliyor!.. Ama imkânı yok..."

Kadın biraz daha sakin bir sesle:

"Evet," diye devam etti. Gözlerini aşağı dikmişti, değneğinin ucuyla bir şeyler çiziktiriyor gibiydi, "Evet, seni kollarına alan, bağrına basan, ağzına şeker veren o uzun boylu, güzel adam senin babandı, Tonino! Evet, bizim birbirimizle konuştuğumuz dil, o güzel, tok ses-

li Almanca idi. Baban, Augsburg'da itibarlı, zengin bir tüccardı. Güzel, genç karısı seni doğururken öldü. En sevdiği insanın gömülü olduğu yerlerde kalmaya dayanamayan baban buraya, Venedik'e geldi; beni, senin sütanneni, dadını da beraber aldı. O gece baban, seni de tehdit eden korkunç bir akıbete uğradı. Ben seni kurtarmaya muvaffak oldum. Asıl bir Venedikli seni yanına aldı. Ben, elim avucum bomboş, Venedik'te kalmaya mecburdum. Cerrahlık eden, bu arada yasak ilimlerle de uğraştığı söylenen babam çocukluğumdan beri bana tabiatın gizli şifa kaynaklarını öğretmişti. Ormanlarda, vadilerde dolaşarak bazı şifalı otların, bazı kenarda kalmış yosunların alametlerini, bunların koparılacağı, yolunacağı saatleri, usareleri [özsuları] birbiriyle karıştırmanın türlü yollarını hep ondan öğrenmiştim. Hikmetinden sual olmayan Allah bu bilgilerin yanına bana başka bir hüner daha vermişti... Gelecekte olacak şeyleri, puslu bir aynada seyreder gibi görüyordum; sonra bilmediğim, karşı koyamadığım bir kuvvet beni, âdeta hiç elimde olmadan, çok kere benim bile anlamadığım tabirlerle bu gördüklerimi söylemeye mecbur ediyordu... İşte böyle yapyalnız, dünyadan uzak, Venedik'te kalınca, denenmiş olan sanatım sayesinde hayatımı kazanmayı düşündüm. En tehlikeli hastalıkları kısa zamanda iyi ediyordum. Ayrıca benim halim tavrım da hastalar üzerinde iyi bir tesir bırakıyor, elimin yumuşak bir okşaması birkaç saniye içinde buhranları geçiriyordu. Böylece şöhretim büsbütün şehri sardı, önüme âdeta oluk oluk para akmaya başladı. O zaman doktorlarla, San Marco meydanında, Rialto'da, Zecca'da birtakım

haplar, şuruplar satarak, hastaları iyi edecek yerde zehirleyen şarlatanların kıskançlığı uyandı. Benim hain şeytanla birlik olduğum rivayetini ortaya attılar, batıl itikatli halkı da inandırdılar. Derhal tevkif edilip kilise mahkemesinin huzuruna çıkarıldım. Ah, Tonino'cuğum, bana bu iğrenç birliği söyletmek için ne korkunç işkencelere başvurdular... Ben sarsılmadım... Saçlarım ağardı, vücudum mumya gibi büzüldü... Elim ayağım tutmaz oldu... En sonunda, cehennem zebanilerinin ustaca icadı olan en müthiş bir işkenceyi yapınca, benden, bugün bile tüylerimi ürperten bir itiraf kopardılar... Artık diri diri yakılacaktım. Fakat zelzele sarayların, büyük hapishanenin temellerini sarstığı vakit, benim yattığım yeraltı zindanının kapıları da kendiliğinden açıldı; derin bir mezardan çıkar gibi, enkaz ve harabeler arasından dışarı çıktım. Ah Antonio, bana doksanlık bir nine dedin, halbuki ben elliden biraz fazlayım. Bu kuru kemikten ibaret vücut, bu iğrenç, buruşuk yüz... Bu kar gibi beyaz saçlar... Bu kötürüm bacaklar... Hayır, hayır... Bunların sebebi seneler değil... O kuvvetli kadını birkaç ay içinde bu iğrenç hale getiren, yalnız o dayanılmaz azap ve işkencelerdir. Sonra o tiksindirici fıkırdama ve gülme... Tüylerimi ürperten, bütün benliğimi, kızgın zırhlar içine hapsedilmiş gibi tutuşturan son işkence... Ağzımdan o itirafın çıkmasına sebep oldu... O zamandan beri önüne geçilmez bir nöbet gibi üstüme çöküyor. Artık benim karşımda dehşete kapılma, Tonino'cuğum! Ah, daha küçücük bir çocukken benim göğsümde yattığını kalbin sana söylemişti zaten!"

Antonio karanlık ve kendi içine kapanmış bir sesle:

"Kadın!" dedi. "Kadın, sana inanmalıymışım gibi geliyor bana... Ama babam kimdi? O dehşetli gecede hangi korkunç akıbete uğradı? Beni yanına alan kimdi? Sonra... Bilinmeyen, yabancı bir dünyanın kudretli büyüsü gibi hâlâ bütün benliğime başlı başına hükmeden, bütün düşüncelerimi siyah, karanlık bir deniz gibi karıştıran şey, hayatımın hangi hadisesidir? Bütün bunları bana söylemelisin, esrar dolu kadın, ancak o zaman sana inanırım!"

İhtiyar kadın göğüs geçirerek:

"Tonino" dedi, "senin selametin için susmam lazım! Ama yakında, pek yakında zamanı gelecek... Fontego... Fontego... Fontego'dan uzak dur!"

Antonio hayretle bağırdı:

"Of! Melun sanatınla beni avlaman için bu karanlık sözlere lüzum yok... İçerimi parça parça... Ya konuşursun yahut..."

İhtiyar kadın:

"Dur!" diye onun sözünü kesti, "tehdide kalkışma... Ben senin sadık sütninen, dadın değil miyim?.."

İhtiyarın ne söylemek istediğini beklemeden Antonio yerinden sıçradı, oradan uzaklaştı. Kadına uzaktan seslendi:

"Yeni kukuletanı alacağım... İstediğin kadar da para vereceğim..."

İhtiyar Duka Marino Falieri'yi taptaze karısıyla beraber görmek sahiden garip bir manzaraydı. Kendisi kuvvetli ve sağlam olmakla beraber sakalları bembeyaz, esmer kırmızı yüzünde bin buruşuk, boynu zorla arkaya

doğru kasılmış, haşmetli olmak isteyen bir tavırla yürüyordu; karısı ise sevimliliğin ta kendisi, gökler kadar güzel yüzünde saf bir melek yumuşaklığı, hasret dolu gözlerinde dayanılmaz bir büyü, koyu kâküllerin gölgelediği açık, bembeyaz alnında kibarlık ve ağırbaşlılık, yanaklarında ve dudaklarında tatlı bir tebessüm, başı sevimli bir tevazu ile önüne eğilmiş, ince vücudunu kolaylıkla hareket ettirerek sanki havalarda süzülüyordu. Harikulade bir kadındı, başka ve daha yüksek dünyaların malıydı. Eski resim üstatlarının bulup canlandırdıkları böyle melekleri herhalde bilirsiniz... Annunziata da bunlardan biriydi. Onu her görenin hayran ve mest olacağı, sinyorlar arasındaki her ateşli delikanlının tutuşup alev alacağı, ihtiyarı alaycı gözlerle ölçerek, ne pahasına olursa olsun, bu "Vulkanus"un "Mars"ı* olmaya kalbinde ant içeceği besbelliydi. Annunziata etrafını hemen kendisine tapanların sardığını gördü, bunların okşayıcı, kandırıcı sözlerini, aklına hiçbir fenalık getirmeden, nezaketle dinledi. Melekler kadar temiz olan ruhu, kocası ihtiyar Duka ile olan münasebetini, ona yüksek bir adama gösterilecek hürmeti göstermek ve naçiz bir cariyenin kayıtsız şartsız sadakatiyle bağlanmaktan başka bir şekilde anlamış değildi. O da karısına karşı nazik, hatta okşayıcı davranıyor, onu buz gibi soğuk bağrına bastırıyor, ona "sevgilim" diyor, bulunabilen en pahalı hediyeleri veriyordu. Kocasından isteyecek başka han-

* "Mars", Latinlerde, Harp Tanrısı "Ares"e, "Vulkanus" da, Demircilik ve Ateş Tanrısı topal "Hephaistos"a verilen isimdir. Bunun karısı Güzellik Tanrısı "Aphrodite" (Venüs) çirkin, topal ve mesleği icabı kirli olan kocasını Ares'le (Mars) aldatmıştı.

gi dilekleri, hangi hakları olabilirdi? Böylece ihtiyara karşı sadakatinden ayrılabileceği düşüncesi, hiçbir şekilde onun içinde yer bulamıyordu. Bu kısır münasebetin dar çerçevesi dışında kalan her şey, bu temiz çocuk için, yasak sınırları sisler içinde kaybolan, görmediği, bilmediği, yabancı bir ülkeydi. Bunun için bütün elde etme teşebbüsleri verimsiz kalıyordu. Fakat hiç kimse, Duka'nın güzel karısı için, Michaele Steno kadar şiddetli, vahşi bir aşk ateşi ile yanıp tutuşmuyordu. Genç yaşına rağmen, Kırklar Meclisi azalığı gibi mühim ve nüfuzlu bir mevkide bulunuyordu. Hem buna hem de yakışıklılığına güvendiği için zaferden emindi, ihtiyar Marino Falieri'den korkmuyordu. Sahiden, Falieri evlendi evleneli, o birdenbire parlayan hiddetinden, o kaba, zapt edilmez şiddetinden vazgeçmiş görünüyordu. En şatafatlı elbiselerini giyip süslenerek güzel Annunziata'nın yanı başında oturuyor, memnun memnun gülümsüyor, ara sıra yaşaran kırçıl gözlerinin tatlı bir bakışı ile, etrafındakileri süzerek sanki: "Böyle bir karısı olduğunu söyleyebilecek kimse var mı?" demek istiyordu. Evvelce hep hâkim bir sesle konuşmayı âdet ettiği halde, şimdi dudaklarını pek az oynatarak, fısıltı halinde konuşuyor, herkese: "Canım, ciğerim!" diyor, en manasız dilekleri kabul ediyordu. Bu gevşek, sevdalı ihtiyarın, Treviso'da bir yortu günü müthiş bir hiddete kapılıp piskoposu tokatlayan, cesur Morbassan'ı yenen eski Falieri olduğuna kim inanırdı? Bu gitgide artan gevşeklik Michaele Steno'yu, en çılgın işlere kalkışmaya kışkırtıyordu. Annunziata, bakışları ve sözleriyle hiç durmadan peşini kovalayan Michaele'nin kendisinden ne istediğini bir

türlü anlamıyor, sükûnet ve nezaketini daima muhafaza ediyor, ve asıl bu hal, her zaman aynı kalan bu kaygısız mahlukun karşısında duyduğu bu çaresizlik, delikanlıyı ümitsizliğe düşürüyordu. Nihayet birtakım uygunsuz çareler düşünmeye başladı. Annunziata'nın en yakın oda hizmetçilerinden biriyle bir aşk bağlantısı kurmaya muvaffak oldu, bu kız da, nihayet, onun geceleri gelip kendisini ziyaret etmesine müsaade etti. Steno artık, Annunziata'nın kirlenmemiş odasına giren yolu hazırladığını sanıyordu; fakat Allah'ın hikmeti, böyle kandırıcı hilelerin, dönüp dolaşıp bu fenalığa sebep olanın başına çarpmasını takdir etmişti...

Bir gece Duka, Nicolo Pisani'nin Portelongo'da Doria'ya karşı kaybettiği muharebeye dair kötü haberler almış, uykusu kaçarak büyük bir üzüntü ve sıkıntı içinde Duka Sarayının dehlizlerinde dolaşmaya başlamıştı. Bu sırada bir gölgenin, Annuziata'nın dairelerinden çıkıp merdivene doğru sıvışır gibi olduğunu gördü. Hemen o tarafa koştu; bu, sevgilisinin yanından gelen Michaele Steno idi. Falieri'nin kafasından müthiş bir düşünce geçti; "Annunziata!" diye bağırarak kılıcını çekti, Steno'nun üstüne atıldı. Fakat ihtiyardan daha kuvvetli ve çevik olan Steno eğildi, kuvvetli bir yumrukla onu yere serdi, sonra yüksek sesle: "Annunziata! Annunziata!" diye bağırıp gülerek merdivenlerden aşağı koştu, ihtiyar doğruldu, kalbinde kızgın cehennem azapları, Annunziata'nın dairesine yaklaştı. Her şey sakin, bir mezar gibi sessizdi. Kapıyı vurdu. Tanımadığı bir oda hizmetçisi ona kapıyı açtı; bu, her zaman Annunziata'nınkine bitişik odada uyuyan kız değildi. Bu sırada

arkasına hafif bir gece mantosu atarak odasından çıkan Annunziata, sakin ve yumuşak bir sesle:

"Benim asil zevcim gecenin bu alışılmamış vaktinde ne emrediyorlar?" diye sordu.

İhtiyar gözlerini dikerek ona baktı, ellerini havaya kaldırarak bağırdı:

"Hayır, imkânı yok! İmkânı yok!.." İhtiyarın bu resmî, karanlık tavrından büsbütün şaşıran Annunziata sordu:

"Neyin imkânı yok, efendim?"

Fakat Falieri ona cevap vermeden oda hizmetçisine döndü:

"Burada neden sen yatıyorsun? Neden her zamanki gibi Luigia yatmıyor?"

Küçük kız:

"Ah!" diye cevap verdi, "Luigia bu akşam ille benimle değişmek istedi. Kendisi merdivenin hemen yanındaki ön odada yatıyor."

Falieri büyük bir sevinçle:

"Merdivenin hemen yanında mı?" diye bağırdı, acele adımlarla bu ön odaya seğirtti. Luigia hızlı hızlı vurulan kapıyı açtı, karşısında Hükümdar Efendisinin hiddetten kıpkırmızı olan yüzünü, kıvılcımlar saçan gözlerini görünce, çıplak dizlerinin üzerine düştü, ayıbını itiraf etti. Kanepenin üzerinde duran bir çift narin erkek eldiveni ile bunlardan yayılan ve buraya hangi züppenin geldiğini meydana vuran amber kokusu da, artık hiçbir şüphe bırakmıyordu. Steno'nun bu görülmemiş edepsizliğine iyice kızan Duka ona ertesi gün bir mektup yazdı: Sarayına, Duka ile karısının yanına asla sokulmamasını,

yoksa şehirden sürüleceğini bildirdi. Michaele Steno güzelce hazırladığı planın bozulmasına, taptığı insanın yanından böyle rezaletle uzaklaştırılmasına kızıp duruyordu. Duka'nın karısının sinyorlar arasındaki diğer gençlerle nasıl her zamanki gibi tatlı ve nazik bir tavırla konuştuğunu gördükçe haset ve hırsından şu fena düşünceye kapıldı: Herhalde başkaları daha evvel davranıp muratlarına erdikleri için kendisi Duka'nın karısından yüz bulamamış olacaktı... Bunu her yerde açıkça söylemekten de çekinmedi. Artık ihtiyar Falieri'nin kulağına bu edepsizce rivayetler çalındığı için mi, yoksa o gecenin hayali gözlerine mukadderatın bir ihtarı gibi göründüğü için mi, yahut bütün sükûnet ve rahatına, karısının dürüstlüğüne beslediği bütün itimada rağmen, aralarındaki münasebetin tabii olmayışından doğacak tehlikeler gözünün önüne geldiği için mi, her ne hal ise, Duka huysuz ve geçimsiz olmaya başladı. Binlerce kıskançlık şeytanı ruhunu sanki kanatacak kadar didikliyordu. Annunziata'yı Duka Sarayının iç dairelerine kapattı, artık hiç kimse kadının yüzünü göremez oldu. Bodoeri yeğeninden tarafa çıkıp ihtiyar Falieri'ye adamakıllı çattı, fakat Falieri muamelesini değiştirmeye asla yanaşmadı. Bütün bunlar Karnaval Perşembesi yortusundan biraz evvel oluyordu. San Marco meydanında yapılan halk bayramlarında Duka'nın karısının küçük meydanın karşısındaki galeriye konan tavanlı tahtın altında, Duka'nın yanında yer alması âdettir. Bodoeri ona bunu hatırlattı ve bütün âdetlere ve alışkanlığa rağmen Annunziata'yı bu şereften mahrum ederse pek tatsız bir şey olacağını, bu yersiz kıskançlık yüzünden halkı ve

sinyorları kendisine bir hayli güldüreceğini söyledi. Birdenbire kabadayılığı tutan Falieri:

"Sanıyor musun ki?" diye cevap verdi, "sanıyor musun ki ben, ihtiyar, sersem deli! Hırsız ellerden korktuğum için en kıymetli hazinemi göstermekten çekiniyorum? Ben onların bu haydutluğuna kılıcımla engel olamaz mıyım?.. Hayır ihtiyar, aldanıyorsun! Yarın Annunziata ile beraber parlak ve resmî bir alayla, San Marco meydanından geçeceğim... Halk Duka'sının karısını görsün... Karnaval Perşembesi yortusunda da, havalardan süzülüp gelecek olan cesur gemiciden, çiçek demetini o alacaktır!"

Duka bu sözleri söylerken çok eski bir âdeti kastediyordu: Karnaval Perşembesi yortusunda, halk arasından cesur biri, küçük bir gemiye benzeyen bir makineye binerek, denizle San Marco kulesi arasına gerilen iplerden yukarı çıkar, sonra kulenin tepesinden aşağıya, Duka ile karısının bulunduğu yere doğru ok gibi kayarak elindeki çiçek demetini Duka'nın karısına, yoksa kendisine verirdi... Ertesi gün Duka dediği gibi yaptı. Annunziata en muhteşem elbiselerini giydi; Falieri de, etrafında sinyorlar, asil çocuklar, muhafızlar olduğu halde, halkın doldurduğu San Marco meydanından geçti. Duka'nın güzel karısını görmek için millet birbirini çiğniyor, görebilen de, cennete baktım da meleklerin en güzelini nurlar içinde seyrettim sanıyordu. Ama Venedikliler işte böyledir; çılgın bir hayranlığın en coşkun tezahürleri arasında, şurada burada, ihtiyar Falieri ile genç karısına dokunan keskin alaylı birçok tabirler, beyitler duyuluyordu. Fakat Falieri bunların

hiç farkına varmaz görünüyor, her yanda güzel karısına dikilmiş ateşli ve istek dolu gözler gördüğü halde, bu sefer bütün kıskançlığını bırakarak, yüzünün her tarafına yayılan, kendinden memnun bir gülüşle ve mümkün olduğu kadar muhteşem olmak isteyen bir tavırla, Annunziata'nın yanında yürüyordu. Muhafızlar sarayın büyük kapısı önündeki halkı güç hal ile dağıtmışlardı, bu sayede Duka ile karısı içeri girebildiler, yalnız şurada burada küçük gruplar halinde, temiz giyinmiş şehirliler kalmıştı ki, bunlar sarayın iç avlusuna bile girmek isteseler, pek kolay önüne geçilemezdi. İşte tam bu sırada, Duka'nın karısı iç avluya girerken, birkaç kişi ile beraber sütunlu yolda duran bir genç, "Aman yarabbi!" diye bağırarak katı mermerlerin üstüne ruhsuz bir halde serildi. Herkes oraya koşup ölünün etrafını sardı, bunun için Annunziata onu göremedi, fakat delikanlı yere düşerken kızgın bir hançer birdenbire genç kadının göğsüne saplanır gibi oldu, benzi sarardı, ayakları dolaştı, hemen koşup gelen kadınların koklattıkları ruh sayesinde bir baygınlıktan kurtuldu. Bu münasebetsiz hadiseden korkup şaşıran ihtiyar Falieri delikanlıya da, ani ölümüne de lanetler savurdu; hasta bir güvercin gibi başı göğsüne düşen ve gözleri kapanan Annunziata'sını, kendisine ne kadar güç gelirse gelsin, merdivenlerden yukarı taşıyıp dairesine götürdü.

Bu sırada gitgide sarayın iç avlusuna toplanmış olan halk, çok garip ve hayret verici bir manzara ile karşılaştı. Muhakkak öldü sandıkları delikanlıyı alıp götürmek isterlerken, ihtiyar, çirkin, parça parça elbiseli bir dilenci karısı bağıra çağıra ve topallaya topallaya geldi,

sivri dirsekleri ile herkesin sırtını, böğrünü dürterek bu sıkışık yığın arasından kendine yol açtı, nihayet, cansız yatan delikanlının yanına varınca bağırmaya başladı:

"Bırakın onu... Deliler... Akılsız mahluklar... O ölmedi ki!.."

Sonra oraya çömeldi, delikanlının başını kucağına aldı, alnını yavaş yavaş ovuşturup sıvazlayarak, ona en tatlı isimlerle seslendi, ihtiyarın iğrenç suratının delikanlının tasvir gibi yüzüne eğildiğini ve bu yüzün yumuşak hatlarını solgun bir ölüm dondururken, ihtiyarın yüzündeki adalelerin çirkin bir şekilde ürperip kımıldadığını görünce... Pis paçavraların delikanlının kıymetli elbiseleri üzerinde nasıl şuraya buraya uçuştuğunu, sısıka, kara sarı kolların, kuru kemik ellerin delikanlının alnında ve açık göğsünde nasıl titrediğini görünce... İnsan ta içinden ürpermekten sahiden kendini alamıyordu. Bu manzaraya bakmak, zavallı delikanlıyı kolları arasında tutanın, sırıtık ölümün ta kendisi olduğunu görmek değil miydi? Nitekim etrafta duranlar birbiri arkasına çekilip gittiler; yalnız birkaç kişi kaldı. Bunlar, derin derin içini çektikten sonra gözlerini açan delikanlıyı tuttular, ihtiyar kadının isteği üzerine büyük kanala götürdüler; burada bir gondol duruyordu. Kadınla genç adam buna binerek, ihtiyar kadının, delikanlının oturduğu yer diye tarif ettiği eve kadar gittiler. Bu gencin Antonio, ihtiyar kadının da, onun dadısı olduğunu iddia eden Fransiskenler kilisesi merdivenlerindeki dilenci olduğunu söylemeye artık hacet var mı?

Antonio baygınlığından büsbütün uyanıp başucunda, ağzına birkaç damla kuvvetlendirici ilaç akıtan, ihti-

yar nineyi görünce, sisli ve kederli gözlerini uzun müddet ona dikti, sonra hissiz, güçlükle zapt edilen bir sesle konuşmaya başladı:

"Sen yanımdasın Margareta! Ne iyi! Senden daha iyi bakacak birini ben nereden bulurdum?! Ah, beni affet nineciğim!.. Bana açtığın şeylerde, sersem, anlayışsız bir oğlan çocuğu gibi, bir an için de olsa, şüphe ettim! Evet, sen beni besleyen, bana bakan Margareta'sın; ben bunu hep biliyordum ama, şeytan zihnimi karıştırmıştı... Onu gördüm... Odur... Odur.... Ben sana, içimde karanlık bir büyü bulunduğunu ve benliğime, önüne geçilmez bir şekilde hükmettiğini söylememiş miydim? Şimdi bu büyü şimşekler çakarak karanlıktan aydınlığa çıktı, anlatılmaz derecede büyük bir sevinç içinde beni mahvediyor!.. Şimdi her şeyi, her şeyi biliyorum... Beni Treviso'daki köşkünde yanına alıp büyüten babalığım, Bertuccio Nenolo değil miydi?"

"Evet ya, Bertuccio Nenolo... Başını defne dallarının süsleyeceğini umduğu anda, suların yuttuğu o büyük deniz kahramanı..."

Antonio:

"Sözümü kesme!" diyerek devam etti, "sözlerimi sabırla dinle... Bertuccio Nenolo'nun yanında rahatım iyi idi, güzel elbiselerim vardı... Ne zaman karnım acıksa sofra hazırdı... Üç duamı yanlışsız okuyunca, ormanlarda, derelerde keyfimce dolaşabiliyordum. Köşkün hemen yanında gölgeli, serin, güzel kokularla, kuş sesleriyle dolu bir çam korusu vardı. Bir gün akşamüstü, güneş alçalmaya başladığı bir sırada, koşup sıçramaktan yorulmuş, büyük bir ağacın altına uzanmış, mavi gök-

yüzüne bakıyordum. Üzerlerinde yattığım çiçekli otların ağdalı kokusu beni sersemlettiği için midir, nedir, gözlerim elimde olmadan kapandı, hülyalı bir dalgınlığa gömüldüm. Yanı başımdaki otlara vuruluyormuş gibi bir hışırtı ile bu dalgınlıktan uyandım, hemen doğruldum. Melek yüzlü bir çocuk yanımda duruyor, tatlı tatlı yüzüme bakıyor ve şöyle diyordu:

'Aman, şirin çocuk, ne güzel, ne sakin uyuyordun!.. Ama ölüm, çirkin ölüm ta yanına sokulmuştu!'

Göğsümün yakınında, başı parçalanmış, küçük, siyah bir yılan gördüm. Çocuk bu zehirli hayvanı, tam beni mahvetmek için sokulduğu anda, bir ceviz dalıyla öldürmüştü. O zaman tatlı ürpermeler geçirdim... İnsanı herhangi bir kötü düşmanın tehlikeli saldırışından kurtarmak için çok kere gökyüzünden melekler indiğini biliyordum... Dizüstü kapanıp ellerimi havaya kaldırdım.

'Ah, sen Allah'ın beni ölümden kurtarmak için yolladığı bir ışık meleğisin!' diye bağırdım. Fakat o sevimli mahluk, kollarını bana doğru uzattı, yanakları al al yanarak, şöyle fısıldadı:

'Ay, şirin oğlan, ben melek filan değilim, senin gibi bir çocuğum, bir kız çocuğuyum!'

O zaman ürpermelerim, içimi tatlı bir alev halinde saran, büyük, sonsuz bir sevince döndü... Ayağa kalktım, birbirimize sarıldık... Dudaklarımızı birleştirdik... Hiç konuşmadık... Ağlaştık... Anlatılamayacak kadar tatlı bir üzüntü ile hıçkırdık. Bu sırada parlak bir ses ormanı çınlattı:

'Annunziata! Annunziata!'

Kız:

'Artık gideyim, şirin çocuk, annem çağrıyor!' dedi.

Göğsümü büyük bir acı kapladı.

'Ah, seni o kadar çok seviyorum ki!' diye hıçkırdım. Kızın gözlerinden süzülen sıcak gözyaşları yanaklarıma damlayıp orayı tutuşturuyordu. Dudaklarımı son defa öperken:

'Kalbim seni çok sevdi, şirin çocuk!' diye bağırdı.

Bir daha:

'Annunziata!' diye seslendiler. Kız çalıların arasında kayboldu. İşte, Margareta, bu anda aşkın kudretli kıvılcımı ruhuma düştü. Bu kıvılcım daima yeni alevler tutuşturarak içimde yanıp duracak... Birkaç gün sonra bu evden dışarı atıldım... Bir kere gördüğüm, tatlı sesini ağaçların hışırtısında, pınarların mırıltısında, denizin derin sezişli uğultusunda duyduğumu sandığım bu melek çocuktan boyuna bahsettiğimi duyan Mor Burunlu Babalık, bu kızın Nenolo'nun kızı Annunziata'dan başkası olamayacağını, annesi Franzeska ile birlikte köşke gelip, hemen ertesi gün tekrar gittiklerini söyledi... Ah, nineciğim... Margareta! Allah yardımcım olsun... Bu Annunziata... Duka'nın karısı..."

Antonio bunları söyledi ve büyük bir acı ile gözyaşları döküp hıçkırarak başını yastıklara gömdü. İhtiyar kadın:

"Sevgili Tonino!" dedi, "kendini topla, bu manasız acılara yiğitçe karşı koy! Ay! Aşk derdiyle hemen ümitsizliğe düşmek olur mu?.. Ümidin altın çiçeği âşıklara açmaz da kime açar? Yarın ne olacağı bugünden bilinmez... İnsanın rüyada gördüğü, canlı olarak önüne çı-

kar... Bulutlarda gördüğün saray, bir bakarsın pırıl pırıl, ihtişamla yeryüzünde duruyor! Bak, Tonino sen benim sözlerime aldırmıyorsun ama küçük parmağım bana haber veriyor, başka biri de haber veriyor... Aşkın parlak bayrağı denizde sevinçle sana doğru dalgalanıyor! Sabır, evladım Tonino; sabır..."

İhtiyar kadın zavallı Antonio'yu böylece teselli etmeye çalıştı. Sözleri sahiden tatlı bir müzik gibiydi. Antonio onu bir daha yanından ayırmadı. Fransiskenler kilisesinin merdivenlerindeki dilenci kadın ortadan kaybolmuştu. Onun yerine Sinyor Antonio'nun kâhya kadınının, ağırbaşlı bir hanım gibi giyinmiş olarak, San Marco meydanında dolaştığı ve mutfak alışverişi yaptığı görülüyordu.

Karnaval Perşembesi yortusu gelmişti. Her zamankinden daha büyük bayramlar yapılacaktı. Küçük San Marco meydanının ortasında yüksek bir iskele kurulmuştu; burada, bu işin sırrını bilen bir Rum tarafından, hiç görülmemiş, marifetli bir ateş yakılacaktı. Akşamüzeri ihtiyar Falieri güzel karısı ile birlikte, ihtişam ve saadetinin şaşaasında parlayarak ve ateşli gözlerle etrafından hayranlık, takdir bekleyerek galeriye çıktı. Fakat tam tahta oturacağı sırada Michaele Steno'yu gördü; aynı galeride, hem de Duka'nın karısını her zaman görecek ve onun tarafından her halde görülecek bir şekilde, yer almıştı. Müthiş bir hiddete, çılgınca bir kıskançlığa kapılan Falieri kuvvetli, hâkim bir sesle, Steno'yu derhal galeriden uzaklaştırmalarını emretti. Michaele Steno kolunu Falieri'ye karşı kaldırdı, bu anda muhafızlar ge-

lip hırsından dişlerini gıcırdatan, müthiş küfürler eden, intikam alacağını söyleyen adamı galeriden çıkardılar.

Bu esnada, sevgili Annunziata'sını görünce kendini kaybeden Antonio halkın arasından sıyrılmış, parça parça kalbinde binbir elemle karanlık gecede yapayalnız, deniz boyunda dolaşıyordu. Teselli bulmaz acıların işkencesi içinde yavaş yavaş ölmektense, yanan ateşini buz gibi sularda söndürmenin daha iyi olacağını düşünmekteydi. Neredeyse denize atlayacaktı, aşağıya inen en son basamağa gelmişti. Bu anda, küçük bir kayıkta bulunan biri ona seslendi:

"Hayırlı akşamlar, Sinyor Antonio!"

Antonio, meydandan vuran aydınlıkta, eski arkadaşlarından neşeli Pietro'yu tanıdı. Pırıl pırıl şapkasında tüyler, sırma teller vardı. Çizgili ceketi renkli şeritlerle süslenmişti. Elinde kokulu çiçeklerden büyük, güzel bir demetle sandalın ortasında duruyordu.

Antonio:

"Hayırlı akşamlar, Pietro!" diye cevap verdi. "Bugün hangi büyük sinyorlar kayığına binecekler ki, böyle süslenip püslendin?!"

Pietro yerinden öyle bir sıçradı ki, kayığı sallanmaya başladı:

"Aman, Sinyor Antonio!" dedi, "bugün üç zekino kazanacağım. Yani iplerin üzerinde San Marco kulesine tırmanıp oradan aşağıya kayacağım, bu demeti de Duka'nın güzel karısına vereceğim!"

Antonio sordu:

"Dostum Pietro, bu dediğin, insanın kafasını kırabilecek tehlikeli bir oyun, değil mi?"

Öteki cevap verdi:

"Öyle! İnsanın kafası da biraz kırılabilir... Hele bugün şu marifetli ateşin ortasından da geçmek lazım! Rum bana her şeyin, ateşten insanın bir tüyüne bile zarar gelmeyecek şekilde tertip edildiğini söyledi ama..."

Pietro omuzlarını silkti. Antonio inip kayığına bindi; Pietro'nun, denizden yükselen iplerin ve bunlara takılı makinenin hemen önünde durduğunu, ancak şimdi fark etti. Makineyi yukarı çekecek olan başka ipler, gecenin karanlığında kayboluyordu. Antonio biraz sustuktan sonra:

"Dinle, Pietro," dedi, "dinle dostum Pietro, bugün canını tehlikeye atmadan on zekino kazanacak olsan daha hoşuna gitmez mi?"

Pietro var kuvvetiyle gülerek:

"Ne diyorsun canım, elbette hoşuma gider," dedi.

O zaman Antonio sözüne devam etti:

"Peki öyleyse, al bu on zekino'yu, elbiselerini benimle değiş, yerini bana bırak! Senin yerine ben yukarı çıkayım. Ne olur, dediğimi yap, sevgili dostum Pietro!"

Pietro düşünceli bir tavırla başını sallayarak, altınları avucunda tarttı, sonra şöyle dedi:

"Çok iyi kalplisiniz, Sinyor Antonio, benim gibi bir fukaraya hâlâ dostum diyorsunuz... Sonra eliniz de açık... Benim için bu iş para meselesi ama Duka'nın güzel karısına çiçek demetini kendi elleriyle vermek, onun tatlı sesini işitmek için... Asıl bunun için insan canını tehlikeye koyuyor... Ama... Siz olduğunuz için, Sinyor Antonio, dediğinizi yapıyorum!.."

İkisi de çabucak elbiselerini çıkardılar, Antonio'nun giyinmesi biter bitmez Pietro bağırdı:

"Çabuk, makinenin içine girin! İşaret verildi!" Bu anda deniz, binlerce parlak şimşeğin alevli akisleriyle aydınlandı; kıyı, gök gürültülerinin gümbürtüsüyle inledi. Marifetli ateşin çıtırdayan, ıslık çalan alevleri arasından Antonio, rüzgâr gibi havalara yükseldi; sonra hiçbir şey olmadan galeriye indi, Duka'nın karısının önüne süzüldü. Kadın ayağa kalkıp ileri yürümüştü. Antonio onun nefesinin kendi yanaklarını okşadığını hissetti... Çiçek demetini uzattı... Fakat bu anın anlatılamayacak kadar büyük zevki içinde, ümitsiz aşkının yakıcı elemi onu ateşten kollarla sardı... Kendini kaybetmiş, istekten, sevinçten, ıstıraptan çılgına dönmüş bir halde, Duka'nınkarısının elini yakaladı... Ateşli öpüşlere boğdu... Tesellisiz derdinin keskin sesiyle:

"Annunziata!" diye bağırdı.

Bu anda makine, mukadderatın kör bir aleti gibi, onu sevgilisinden ayırdı, aşağıya, denize götürdü. Büsbütün sersem, bitkin bir halde, kayıkta kendini bekleyen Pietro'nun kollarına yığıldı.

Bu esnada Duka'nın bulunduğu galeride her şey karışmış, birbirine girmişti.

Duka'nın oturduğu yere yapıştırılmış küçük bir kâğıt bulmuşlardı; üzerinde, adi bir Venedik şivesiyle, şu sözler yazılı idi:

II Dose Falier della bella muier,
altri la gode e lui la mantien.
(Güzel kadının kocası Duka Falieri'dir,
karıyı o besler, tadını başkaları çıkarır.)

İhtiyar Falieri müthiş bir hiddetle yerinden fırlayıp bu edepsizce suçu işleyenin en ağır cezaya çarpılacağına yemin etti. Gözlerini etrafta gezdirirken, galerinin alt tarafındaki meydanda, mumların parlak ışığında duran Michaele Steno'yu gördü. Muhafızlara, suçu işleyen adam olarak hemen onu yakalamalarını emretti. Duka'nın bu emri üzerine herkes bağrışmaya başladı, müthiş hiddete kapılan Duka herkese, hem sinyorlara, hem halka hakaret etmiş oluyordu; birincilerin hukukuna tecavüz ediyor, ikincilerin bayram eğlencesini berbat ediyordu. Sinyorlar yerlerini bırakıp gittiler; yalnız Marino Bodoeri'nin halkın arasına karıştığı, büyük bir heyecanla, Devlet Reisine yapılan hakaretten bahsettiği, halkın bütün nefretini Michaele Steno'ya çevirmeye çalıştığı görülüyordu. Falieri yanılmamıştı, bu işi yapan gerçekten Steno idi. Duka'nın bulunduğu galeriden çıkarılınca evine koşmuş, o edepsizce satırları yazmış, herkesin gözü marifetli ateşe çevrildiği bir anda kâğıdı Duka'nın iskemlesine iliştirip, kimse tarafından görülmeden oradan uzaklaşmıştı. Hem Duka'yı hem karısını çok derinden, canlarına işleyecek kadar yaralayan bu dokunaklı oyunu pek haince hazırlamıştı. Michaele Steno suçunu hiç çekinmeden itiraf etti, bütün kabahatin, kendisine ağır hakarette bulunan Duka'da olduğunu söyledi. Başlarındaki bu adamdan sinyorlar çoktandır memnun değillerdi. Çünkü devletin kendisinden pek haklı olarak beklediği işleri yapacağı yerde, ihtiyar, soğumuş kalbindeki mücadeleci, kızgın hiddetin nasıl şu şiddetle havaya fırlayan, fakat hemen siyah, ölü kıvılcımlar halinde, hiçbir tesir bırakmadan ortadan

kaybolan havai fişeklere benzediğini her gün ispat ediyordu. Üstelik bir de genç, güzel bir kadınla evlenmesi, (az zaman evvel, Duka olduktan sonra evlendiği çoktan biliniyordu.) kıskançlığı, ihtiyar Falieri'nin artık bir savaş kahramanı değil, bir "Vecchio Pantalone!"* olarak görülmesine sebep oluyordu. Bunun için sinyorlar, içlerinde gitgide kabaran bir zehirle, acı bir hakarete uğrayan Devlet Reisine değil, Michaele Steno'ya hak vermeye yanaşıyordu. Mesele Onlar Meclisinden Kırklar Meclisine havale edildi, burada ise Michaele elebaşlarından biriydi. "Michaele Steno zaten bir hayli azap çekmiştir, bir aylık bir sürgün, cürmü için kâfi bir cezadır," diye karar verildi, bu karar ihtiyar Falieri'yi sinyorlara karşı yeni baştan ve büsbütün kızdırdı; bunlar Devlet Reisini koruyacakları yerde, ona yapılan hakaretleri en hafif bir kabahat diye cezalandırmaya cüret ediyorlardı...

Bu böyle gelmiş böyle gider, bir kere aşkın saadetini tadan, artık günlerce, haftalarca, aylarca, altın bir ışıkla sarılmış bir halde, cennet rüyaları görür... Antonio da o zevk dolu anın sersemliğinden kendini bir türlü kurtaramıyor, tatlı bir üzüntü ona âdeta nefes aldırmıyordu... İhtiyar kadın, atıldığı bu tehlikeden dolayı ona adamakıllı çıkışmıştı; böyle hiç lüzumu olmayan işlere kalkıştığı için durmadan homurdanıyor, söyleniyordu. Fakat günün birinde acayip bir şekilde sopasıyla oynayarak ve sıçrayarak içeri girdi, yabancı bir büyüye uğradığı zaman böyle yapmak âdetiydi. Fıkırdayıp gülüyor, Antonio'nun dediklerine, sorduklarına kulak asmıyordu. Ocakta azıcık ateş yaktı, üstüne küçük bir tava yer-

* İhtiyar soytarı.

leştirdi, bunun içine türlü türlü, renk renk otlar atarak bir merhem kaynattı, merhemi ufak bir cam kavanoza koydu, sonra yine fıkırdayıp gülerek çıkıp gitti. Akşam geç vakit eve döndü, soluyup öksürerek koltuğa oturdu, büyük bir yorgunluktan ancak şimdi kendine geliyormuş gibi, söze başladı:

"Tonino, yavrucuğum, ben kimin yanından geliyorum bakayım? Göreyim seni, bilebilecek misin? Kimin yanından geliyorum?.. Kimin yanından geliyorum?"

Antonio gözlerini ona dikti, içinde garip sezişler vardı. İhtiyar tekrar fıkırdadı:

"Onun yanından geliyorum, o sevimli güvercinin, Annunziata'nın yanından!"

Antonio:

"Beni çıldırtma, nine!" diye bağırdı, ihtiyar sözüne devam etti:

"Bu ne demek? Ben hep seni düşünüyorum, Tonino'cuğum!.. Bu sabah sarayın direkleri arasında güzel meyveler almak için pazarlık ederken, halk, Duka'nın güzel karısının başına gelen felaketten bahsediyordu. Sordum, soruşturdum, nihayet bir direğe dayanıp esneyen, limon çiğneyen iriyarı, kaba saba, kırmızı suratlı bir herif:

'Ne olacak!' dedi, 'sol elinin küçük parmağında küçük bir akrep taze dişlerini denemiş, bu da biraz kanına dokunmuş... Şimdi benim efendim, Sinyor Dottore Giovanni Basseggio yukarı gitti... Herhalde elle beraber parmağı kesip almıştır!'

Herif bunları söylediği sırada, geniş merdivenlerde büyük bir feryat koptu. Küçük, minimini bir adam,

muhafızların tekmeleriyle bir top gibi yuvarlanarak, merdivenlerden aşağıya, ayakucumuza kadar geldi. Bağırıyor, ağlayıp sızlıyordu. Halk yüksek sesle gülerek oraya toplandı; küçücük adam didiniyor, tepiniyor, fakat ayağa kalkamıyordu, o zaman kırmızı suratlı herif koştu, doktorcuğunu tutup kaldırdı, kollarına aldı, hâlâ bütün kuvvetiyle bağırıp ağlayan adamla beraber, koşabildiği kadar koşarak kanala gitti, beraberce gondola atladı, küreğe sarılıp uzaklaştı. Herhalde Sinyor Basseggio o güzel ele bıçağı yanaştırmaya kalkar kalkmaz Duka kendisini merdivenden aşağı attırdı, diye düşündüm. Ama daha başka şeyler de düşündüm. Çabucak... Çabucak eve geldim... Merhemi kaynattım... Sonra yanıma alıp Duka Sarayına gittim! Orada büyük merdivende durdum, parlak şişeciğim elimdeydi... ihtiyar Falieri bu sırada merdivenlerden aşağı geliyordu, âdeta yıldırımlar saçıp ıslıklar çalarak: 'Bu kocakarı burada ne arıyor?' diye bağırdı. Ama o zaman ben şöyle bir derin eğildim, elimden geldiği kadar derin, yere değecek gibi eğildim, sonra Duka'nın güzel karısını çabucak iyi edecek güzel bir ilacım olduğunu söyledim. İhtiyar bunu duyar duymaz, dehşetli gözlerle bana dik dik baktı, aksakalını sıvazladı; sonra iki omuzumdan tutarak beni yukarıya, kadının odasına öyle bir götürdü ki, az daha boylu boyunca odaya seriliyordum. Ah, Tonino, o sevimli çocuk minderlere uzanmış, ölü gibi sarı, acıdan içini çekip inleyerek yatıyor, 'ah, artık herhalde bütün bütün zehirlendim!' diye dert yanıyordu. Ama ben hemen işe sarıldım, budala doktorun koyduğu lüzumsuz yakıyı aldım... Aman yarabbi... O zarif, minimini el

kıpkırmızı olmuş, şişmişti. İşte o zaman... İşte o zaman benim merhem serinlik verdi... Acıyı azalttı... Hasta güvercin:

'İyi geliyor, çok iyi geliyor!' diye fısıldadı. Marino pek sevinerek:

'Eğer karımı kurtarırsan sana bin zekino vereceğim!' diye bağırdı, sonra odadan çıktı. Orada üç saat oturmuş, hastanın küçük elini kendi elime alarak ovuşturmuş, tedavi etmiştim... Bu sırada sevimli kadıncağız, daldığı hafif uykudan uyandı, hiçbir ağrı duymaz oldu. Yeni bir sargı sardığım zaman, sevinçten parlayan gözlerle bana bakıyordu. O zaman dedim ki:

'Fakat, Dukamızın Hanımefendisi, siz de bir zamanlar, uyuyan bir erkek çocuğu sokup öldürmek isteyen bir yılanı öldürerek o çocuğun canını kurtarmıştınız!..'

Tonino, bir görmeliydin, solgun yüzü, üzerine gurubun ışıkları düşmüş gibi, nasıl hemen al al oldu... Gözleri nasıl kıvılcımlar saçmaya başladı...

'Öyle ya, nine!' dedi, 'öyle ya... Ben daha çocuktum... Babamın köşkündeydik... Ah, ne sevimli, ne şirin bir çocuktu... Kendisini nasıl hatırlıyorum bilsen!.. İçimde sanki o zamandan beri hiçbir şey beni mesut etmemiş gibi bir his var...'

O zaman senden bahsettim, Venedik'te olduğunu söyledim, bütün aşkını, o anın bütün zevkini hâlâ kalbinde taşıdığını söyledim. O kurtarıcı meleğin gök mavisi gözlerini bir kerecik daha görebilmek için o tehlikeli hava yolculuğunu göze aldığını, Karnaval Perşembesinde kendisine çiçek demetini verdiğini anlattım. Tonino! Tonino! O zaman coşkun bir sevinç içinde bağırdı:

'Ben hissetmiştim... Ben hissetmiştim... Elimi dudaklarına götürdüğü, ismimi söylediği zaman hissetmiştim... Ama içime böyle garip bir şekilde yayılan şeyin ne olduğunu bilmiyordum. Herhalde tatlı bir şeydi... Fakat aynı zamanda da acıydı. Buraya getir... O sevimli çocuğu bana getir!..'"

İhtiyar kadın bunları söyler söylemez Antonio kendini diz üstü yere attı ve deli gibi bağırdı:

"Yarabbi! Beni şimdi, yalnız şimdi korkunç bir akıbete uğratıp mahvetme... Onu görünceye, göğsüme bastırıncaya kadar bunu yapma!"

İhtiyarın hemen yarın kendisini oraya götürmesini istiyordu, fakat kadın olmaz diye kestirip attı, çünkü koca Falieri hemen her saat karısını yoklamaya geliyordu.

Aradan birçok günler geçti. İhtiyar kadın Duka'nın karısını büsbütün iyileştirmiş, fakat Antonio'yu onun yanına sokmanın hâlâ bir kolayını bulamamıştı. Sabırsız delikanlıyı, elinden geldiği kadar teselli ediyor, sevimli Annunziata ile nasıl hep canını kurtardığı Antonio'dan, onu candan seven Antonio'dan bahsettiğini tekrarlayıp duruyordu. Hasretin, arzunun binbir azabı içinde kıvranan Antonio gondola binip geziyor, meydanlarda dolaşıyordu. Adımları onu elinde olmadan boyuna Duka Sarayı tarafına götürüyordu. Bir gün sarayın arka tarafındaki köprünün yanında, hapishanelerin karşısında, Pietro'nun renkli bir küreğe dayanmış durduğunu gördü. Kanalda, sütunlara bağlanmış bir gondol vardı, bu, küçük, fakat zarif güverteli, renkli tahta oyma işlemeli, hatta bir de Venedik bayrağıyla süslü bir kayıktı, âdeta

Bucentoro'ya benziyordu. Pietro eski arkadaşını görünce yüksek sesle bağırdı:

"O!.. Sinyor Antonio, binlerce selam! Sizin zekino'lar bana şans getirdi."

Antonio dalgın bir halde, "Ne gibi bir şans?" diye sordu, fakat hiç de ehemmiyetsiz olmayan bir şey öğrendi: Pietro hemen her gün, akşamüzeri, Duka ile karısını gondoluna alıp Giudecca adasına götürüyormuş; burada San Giorgio Maggiore kilisesinin yakınında Duka'nın güzel bir evi varmış. Antonio gözlerini dikerek Pietro'ya baktı, sonra çabuk çabuk:

"Dostum!" dedi, "istersen yine on zekino, hatta daha fazla kazanabilirsin... Yerini bana ver... Duka'yı ben karşıya geçireyim!.."

Pietro bunun asla olamayacağını, Duka'nın kendisini tanıdığını, yalnız ona emniyet ettiğini söyledi; fakat Antonio, aşkın binbir azabıyla kıvranan ruhundan fırlayan bir hiddetle ısrar edince ve gondola atlayıp onu denize atacağına dair çılgın yeminler savurmaya başlayınca, Pietro güldü:

"Aman Sinyor Antonio!.. Sinyor Antonio!.. Duka'nın karısının güzel gözlerine amma da vurulmuşsunuz ha!" dedi, sonra, Antonio'nun kürek yardımcısı olarak beraber gelmesine razı oldu. İhtiyar Falieri'ye, kayığın ağırlığını, aynı zamanda kendisinin biraz rahatsız ve dermansız olduğunu bahane edecekti. Zaten Duka bu yolculuklarda gondolun biraz yavaş gittiğini söyleyip duruyordu. Antonio koşarak uzaklaştı; eski kayıkçı elbiseleri giymiş, yüzünü kirletmiş, dudaklarına ince

bir bıyık takmış olarak döner dönmez, Duka da karısı ile beraber, muhteşem, renkli, parlak elbiseler içinde aşağı indi:

"Kim bu yabancı adam?" diye hiddetle Pietro'ya bağırdı; ancak Pietro bugün bir yardımcıya ihtiyacı olduğuna dair pek büyük yeminler edince, Antonio'nun da beraber kürek çekmesine müsaade etti.

Sevincin, saadetin artık en son haddine vardığı hallerde insan ruhunun, içinde bulunduğu anın kudretinden kuvvet aldığı, kendine hâkim olduğu, içinden fışkırmak isteyen alevlere hükmettiği çok görülmüştür. Antonio da böylece, sevimli Annunziata'nın yanı başında durduğu, elbisesinin eteklerine süründüğü halde, kuvvetli kollarla küreği idare ederek, aşkının ateşini saklayabiliyor, daha büyük bir cürette bulunmaktan çekindiği için, sevgilisini şöyle ara sıra kaçamak bakışlarla seyrediyordu, ihtiyar Falieri memnun memnun gülüyor, sevimli Annunziata'nın küçük beyaz ellerini öpüp okşuyor, kolunu onun narin vücuduna sarıyordu. Denizin tam ortasına geldikleri ve San Marco meydanı, mağrur kuleleri ve sarayları ile muhteşem Venedik, kayıktakilerin önüne serildiği bir anda ihtiyar Falieri başını kaldırdı, mağrur gözlerle etrafına bakınarak:

"Ey, sevgilim!" dedi, "denizin hâkimi ile, denizin kocasıyla denizde dolaşmak güzel bir şey değil mi?.. Fakat, sevgilim!.. Alçak gönüllülük edip bizi sırtında taşıyan bu kadını kıskanma!.. Yalnız dalgaların tatlı fışırtısını dinle! Bunlar onun, kendisine hükmeden kocasına fısıldadığı aşk sözleri değil mi?.. Evet, evet, sevgilim, parma-

ğında benim yüzüğümü taşıyorsun... Fakat bu da aşağıda, bağrının en derin yerinde benim kendisine attığım yüzüğü saklıyor!"

"Ah, benim hükümdar efendim!" diye Annunziata söze başladı, "ah, bu soğuk, hain sular nasıl sizin karınız olur? Bu mağrur, zorba unsurla evlendiğinizi düşündükçe tüylerim ürperiyor."

İhtiyar Falieri, çenesini ve sakalını titreterek güldü, sonra:

"Korkma yavrucuğum!" dedi, "senin yumuşak, sıcak kollarında muhakkak ki şu aşağıdaki kadının buz gibi soğuk kucağından daha rahat edilir. Fakat denizin kocasıyla denizde dolaşmak güzel bir şeydir!"

Duka bunları söylediği anda, uzaklarda bir müzik başladı. Tatlı bir erkek sesinin nağmeleri, denizin dalgaları üzerinden kayarak yaklaşıyordu. Şöyle bir şarkı söylüyorlardı:

Ah! senza amare
Andare sol mare
Col sposo del'mare,
*Non puo consolare**

Başka sesler de şarkıya karıştı, aynı sözler karşılıklı olarak boyuna tekrar edildi, nihayet sesler, sanki rüzgârın üflemesiyle söndü. İhtiyar Falieri şarkıya hiç kulak vermez görünüyor, bu sırada karısına, İsa'nın göğe çıkma yortusunda Duka'nın Bucentoro'dan aşağı yüzük atarak denizle evlenmesi merasiminin ne demek olduğunu, uzun uzadıya anlatıyordu.

---

* Bak. sayfa 12

Venedik Cumhuriyeti'nin kazandığı zaferleri, evvelce ikinci Peter Urseolus'un dukalığı zamanında Istirya ile Dalmaçya'nın nasıl zapt edildiğini, bu zaferden o merasimin nasıl doğduğunu söylüyordu. Fakat Falieri nasıl o şarkıya kulak vermediyse, kendi hikâyesi de karısının kulağına hiç girmemişti. Orada oturmuş, bütün hislerini, denizin üzerinde yüzen o tatlı nağmelere vermişti. Şarkı bittiği zaman, derin bir uykudan uyanıp da, rüyasında gördüğü manzaraları bir daha seyretmek, onlardan mana çıkarmak isteyen biri gibi, garip gözlerle önüne baktı.

"Senza amare... Senza amare... Non puo consolare." * diye yavaşça mırıldandı, gök mavisi gözlerinde berrak inciler gibi yaşlar parıldadı, içinin üzüntüsüyle kabarıp inen göğsünden ahlar fırladı... İhtiyar, hâlâ memnun bir tebessümle anlatmasına devam ederek, karısı ile birlikte, San Giorgio Maggiore'deki evinin parmaklıklı avlusuna çıktı. Acayip hislerle ta içinden sarsılmış görünen Annunziata'nın, hiç konuşmadan, yaşlı gözleri rüyada gibi uzak bir diyara çevrilmiş, yanında durduğunu fark etmiyordu. Gemici elbiseli bir delikanlı deniz minaresi gibi kıvrık bir boru üfledi, sesler denizin uzaklarına kadar gidip akisler yaptı. Bu işaret üzerine başka bir gondol yaklaştı. Bu sırada, elinde şemsiye tutan bir adamla bir de kadın gelmişlerdi. Duka ile karısı, bunlarla birlikte saraya doğru yürüdüler. Öteki gondol yanaştı; içinden Marino Bodoeri ile daha birçok adamlar, tüccarlar,

* Başta ve yukarıda geçen şarkının ilk ve son sözleri: "Sevgi olmayınca, gönlümü avutamıyorum."

sanatkârlar, hatta aşağı halk tabakasından insanlar çıkıp Duka'nın arkasından gittiler...

Antonio ertesi akşamı zor etti, çünkü sevgili Annunziata'sından iyi haberler bekliyordu. Nihayet... Nihayet, ihtiyar kadın seke seke içeri girdi, hızlı nefes alarak koltuğa oturdu, sıska, kemikli ellerini üst üste birbirine vurup bağırdı:

"Tonino... Ah, Tonino!.. Bizim zavallı yavrucuğa neler olmuş? Bugün yanına girer girmez, baktım yarı kapalı gözlerle minderde yatıyor, başcağızını koluna dayamış, uykuda değil, uyanık değil; hasta değil, sağ değil!.. Yanına yaklaştım:

'Aman, Dukamızın Hanımefendisi,' dedim, 'başınıza bir dert mi geldi?.. Yeni iyi olan yaranızın yeri mi ağrıyor?'

Aman o zaman bana bir baktı, Tonino, bir baktı... Hiç böyle bakış görmemiştim. Nemli ay ışığı gibi gözlerine gözlerimi çevirir çevirmez, bunlar ipek göz kapaklarının arkasına saklanıyor, sanki karanlık bulutların ardına giriyordu... Sonra göğsünün derinlerinden bir içini çekti; sevimli, soluk yüzünü duvara çevirdi; yavaş, çok yavaş, fakat ta kalbe işleyen hazin bir sesle, *'Amare... Amare...* Ah *senza amare*!"* diye mırıldandı. Kendime küçük bir iskemle aldım, yanı başına oturdum, senden bahsetmeye başladım. Yüzünü minderlere gömdü... Gitgide hızlanan nefesleri hıçkırık haline geldi... Senin tebdil giyip kayıkta onun yanında durduğunu, sevgi ve hasretten tutuşan seni hiç vakit geçirmeden onun yanına getireceğimi açıkça söyledim. O zaman birdenbire

* "Sevgi... Sevgi, ah sevgi olmayınca..."

minderlerden doğruldu, gözlerinden sel gibi sıcak yaşlar dökülürken, şiddetle bağırdı:

'Hazreti İsa aşkına... Bütün evliyalar aşkına... Hayır... Hayır... Venedik'i bırakıp gitsin... Hemen bırakıp gitsin...'

Sözünü keserek:

'Öyleyse,' dedim, 'öyleyse benim zavallı Tonino'm ölür!'

O zaman, anlatılmaz acıların pençesine düşmüş gibi tekrar minderlere çöktü, ağlamaktan tıkanan bir sesle, hıçkıra hıçkıra:

'Ben de en acı bir ölümle ölmüyor muyum sanki?' dedi. Bu sırada ihtiyar Sinyor Falieri odaya girdi, ben de onun işareti üzerine çekildim..."

Antonio büyük bir ümitsizliğe düşerek:

"Beni başından attı... Gideyim... Denizlere gideyim!" diye bağırdı. İhtiyar kadın her zamanki gibi fıkırdayıp gülerek:

"Ah, toy çocuk... Ah, toy çocuk!" dedi, "sanki sevimli Annunziata seni kalbinin bütün kuvvetiyle, şimdiye kadar hiçbir kadın kalbini sarmamış olan bir aşkın bütün ıstıraplarıyla sevmiyor mu?.. Toy oğlan, yarın akşam, ortalık iyice kararınca Duka Sarayına görünmeden gir. Büyük merdivenin sağındaki ikinci galeride beni bulursun... Bakalım ondan sonra ne olur..."

Antonio ertesi akşam hasretten içi titreyerek büyük merdivenden yukarı süzülürken, kendisine, birdenbire sanki büyük bir suç işlemek üzereymiş gibi bir his geldi. Sersemlemiş bir halde, titreyip sallanarak, güç halle merdivenleri çıktı. Tarif edilen galeriye varmadan az

önce bir sütuna yaslanmaya mecbur oldu. Birdenbire, parlak meşale alevleriyle sarıldı; bulunduğu yerden ayrılmaya vakit kalmadan, hemen karşısında ihtiyar Bodoeri belirdi. Yanında, meşale tutan birkaç uşak vardı. Bodoeri delikanlının yüzüne dik dik baktıktan sonra şöyle dedi:

"O!.. Sen Antonio'sun değil mi? Seni buraya çağırmışlardı... Haberim var... Arkamdan gel bakayım!"

Duka'nın karısı ile buluşacaklarının haber alındığını sanan Antonio istemeyerek yürüdü. Uzak bir odaya girdikleri zaman Bodoeri onu kucaklayarak, kendisine verilen ve hemen bu akşam cesaret ve azimle yapılması gereken mühim bir vazifeden bahsedince, büsbütün şaşırdı. Hele uzun zamandan beri sinyorlar aleyhine gizli bir hareket hazırlandığını, bunun başında Duka'nın kendisinin bulunduğunu, Falieri'nin Giudecca'daki evinde kararlaştığı üzere hemen bu gece sinyorların iktidardan düşürüleceğini ve ihtiyar Marino Falieri'nin Venedik hükümdarı ilan edileceğini öğrenince, şaşkınlığı korku ve dehşete döndü. Hiçbir şey söylemeden Bodoeri'nin yüzüne baktı. Delikanlının susmasından onun bu müthiş işe karışmayı istemediğine hükmeden adam hiddetle bağırdı: "Yüreksiz sersem! Artık saraydan çıkamazsın!.. Ya ölürsün yahut da bizimle beraber silaha sarılırsın! Fakat evvela bununla konuş!"

Odanın karanlık olan arka taraflarından uzun boylu, asil tavırlı biri ileri doğru yürüdü. Antonio, ancak mumların ışığına geldiği zaman farkına varıp gördüğü adamın yüzüne bakar bakmaz, diz üstü kapandı, hiç

tahmin etmediği bu karşılaşmadan büsbütün kendini kaybederek bağırdı:

"Aman yarabbi!.. Babam Bertuccio Nenolo!.. Sevgili babacığım!"

Nenolo delikanlıyı kaldırdı, kucakladı, sonra yumuşak bir sesle:

"Evet, ben belki senin de denizin dibine gömüldüğünü sandığın ve vahşi Morbassan'ın elinde bulunmak gibi bir rezaletten pek az zaman evvel kurtulan Bertuccio Nenolo'yum!.. Beni yanına alan, fakat kendisine sattığım köşkü teslim almak için Bodoeri'nin gönderdiği sersem uşakların seni evden atacaklarını düşünmeyen Bertuccio Nenolo'yum! Dünyadan haberi olmayan delikanlı; zulmüyle babanın ölümüne sebep olan müstebit [zorba] bir sınıfa karşı silaha sarılmaktan çekiniyor musun? Evet, Fontego'nun avlusuna git! Orada, kaldırım taşları üzerinde, babanın kanının izlerini hâlâ görebilirsin... Sinyorlar, Fontego adı altında tanıdığın ticarethaneyi Alman tüccarlara verirlerken, burada oda tutan herkesin, başka yere giderken anahtarı beraber almasını yasak etmişlerdi. Anahtar bina müdürüne bırakılacaktı. Baban bu kanuna aykırı hareket etmiş, bu yüzden zaten ağır bir cezayı hak etmişti. Fakat geri döndüğü zaman babanın odaları açılınca, kendine ait mallar arasında bir sandık kalp [sahte] Venedik parası bulundu. Baban masum olduğunu boş yere ileri sürdü, bir hain şeytanın, belki de doğrudan doğruya bina müdürünün, babanı mahvetmek için bu sandığı oraya koyduğu muhakkaktı, insafsız hâkimler, sandığın babanın odalarında bulunması gibi bir delili yeter buldular, kendisini ölüme

mahkûm ettiler. Fontego'nun avlusunda idam edildi. Eğer fedakâr Margareta seni kurtarmasaydı, bugün senin vücudundan da eser kalmazdı. Ben, babanın en sadık dostu, seni yanıma aldım; kendi kendini sinyorların eline vermeyesin diye senden babanın ismini sakladık. Fakat şimdi... Şimdi... Anton Dahlbirger, şimdi zamanı geldi; şimdi silaha sarıl, babanın idamı rezaletini sinyorlara başlarıyla ödet!"

İntikam ruhuyla canlanan Antonio, bu gizli cemiyete sadık kalacağına ve yenilmez bir cesaret göstereceğine yemin etti... Herkesin bildiği gibi, deniz teçhizatı işlerinin başında bulunan Dandulo bir münakaşa esnasında Bertuccio'yu tokatlamış, o da bu hakaret yüzünden, haris [açgözlü] damadıyla beraber, sinyorlar aleyhine bir fesat kurmuştu. Nenolo da, Bodoeri de Falieri'yi hükümdar yapmak, onunla beraber kendileri de yükselmek istiyorlardı... Fesatçıların planına göre ortalığa, Ceneviz gemilerinin şehrin önündeki denize sokulduğu haberi yayılacaktı. Geceleyin de, San Marco kilisesinin büyük çanı çalınarak şehir daha sıkı bir müdafaaya davet edilecekti. Bu işaret üzerine, sayısı bir hayli çok olan ve bütün Venedik'e yayılmış bulunan fesatçılar San Marco meydanını işgal edecekler, şehrin ana meydanlarını ele geçirecekler, sinyorların başlarını öldürecekler ve Duka'yı Venedik hükümdarı ilan edeceklerdi. Fakat Allah, bu cinayetin muvaffak olmasını, sıkışık vaziyetteki Devletin anayasasının, kibir ve gurur içinde tutuşan ihtiyar Falieri tarafından yerlere çalınmasını istemedi. Giudecca'da, Falieri'nin evinde yapılan toplantılar Onlar Meclisinin dikkatinden kaçma-

mıştı, fakat kati bir şey öğrenmek mümkün olmuyordu. İşte bu sıralarda fesatçılardan birinin, Bentian adında Piza'lı bir kürk tüccarının vicdanı harekete geldi; Onlar Meclisi azasından olan dostu ve kardeşliği Nikolao Leoni'yi, başına gelecek felaketten kurtarmak istedi. Akşamın alacakaranlığında onun evine gitti, ne olursa olsun, gece evinden çıkmamasını rica etti. Bundan kuşkulanan Leoni kürk tüccarını yakaladı, ısrar edince suikastin içyüzünü öğrendi. Giovanni Gradenigo ve Marco Cornaro ile birlikte Onlar Meclisini, San Salvator kilisesinde topladı. Burada, üç saatten az bir zamanda, fesatçıların bütün teşebbüslerini daha başlangıçta boğacak tedbirler alındı.

Antonio'ya, bir kıta ile birlikte San Marco kilisesine gidip çanları çaldırmak vazifesi verilmişti. Buraya geldiği zaman, kilise kulesinin tersane kıtaları tarafından sıkı bir muhafaza altına alındığını gördü. Yaklaşmak isteyince bu askerler ellerinde harbelerle [kısa mızraklarla] üstüne yürüdüler... Ani bir ölüm korkusuna tutulan kıtası dağılıverdi, kendisi gecenin karanlığında oradan sıvıştı. Bu anda, hemen arkasından gelen birinin ayak seslerini duydu, birisi tarafından yakalandığını hissetti, peşine takılan bu adamı bıçaklamak üzereyken, birdenbire yanan bir ışıkta Pietro'yu tanıdı. Arkadaşı:

"Kendini kurtar!" diyordu, "Antonio, kendini kurtar... Benim gondoluma gel... Her şey ele verildi... Bodoeri... Nenolo hep sinyorların eline düştü. Duka Sarayının kapıları kapatıldı... Duka odasına hapsedildi... Kendi hain muhafızları bir cani gibi başında bekliyorlar. Hadi... Hadi..."

Antonio kendini yarı kaybetmiş bir halde gondola sürüklendi... Boğuk sesler... Silah şıkırtıları... Tek tük korku feryatları duyuldu... Sonra gecenin en koyu karanlığı ile birlikte, ortalığa sessiz, korkunç bir sükût çöktü. Ertesi sabah ölüm korkularıyla ezilen halk, damarlardaki kanı donduran korkunç bir manzaraya şahit oldu. Onlar Meclisi daha o gece, yakalanan fesatçı elebaşlarının hakkında, ölüm kararı vermişti. Bunlar boğularak, her zaman Duka'nın merasimleri seyrettiği galeriden aşağıya, sarayın yanı başındaki küçük meydana sallandırıldılar... Antonio bu galeriye, sevgili Annunziata'nın önüne, havalardan inerek gelmiş, ona çiçek demetini vermişti. Cesetler arasında Marino Bodoeri ile Bertuccio Nenolo da vardı. İki gün sonra ihtiyar Marino Falieri de Onlar Meclisi tarafından ölüme mahkûm edildi ve sarayın devler merdiveni denilen yerinde idam edildi.

Antonio şuursuz bir halde ortalıkta dolaşıyordu; kendisini yakalayan yoktu. Çünkü fesatçılardan olduğunu bilmiyorlardı. Falieri'nin ak saçlı başının yere yuvarlandığını görünce, ölümlü bir rüyadan uyanıyormuş gibi silkindi... En müthiş bir korku içinde bir feryat kopardı... "Annunziata!" diye bağırarak saraya doğru atıldı, galerilerde koşmaya başladı... Hiç kimse yolunu kesmiyordu; muhafızlar biraz evvel orada olup biten korkunç şeylerden sersemlemişler gibi, hareketsiz gözlerle ona bakıyorlardı. İhtiyar kadın, yüksek sesle ağlayıp bağırarak onu karşıladı... Elini yakaladı; birkaç adım daha atınca, Annunziata'nın odasına girdiler. Zavallı kadın ruhsuz bir halde minderlerin üzerinde yatıyordu. Antonio ona koştu, ellerini ateşli öpüşlere boğdu, sevgi-

lisini en tatlı, en okşayıcı isimlerle çağırdı. Genç kadın o zaman güzel mavi gözlerini yavaşça araladı, Antonio'yu gördü... Evvela onu hatırlamak ister gibi oldu, fakat birdenbire doğruldu, kollarıyla ona sarıldı, onu göğüsüne bastırdı... Her yanını sıcak gözyaşlarıyla ıslattı; yanaklarını, dudaklarını öptü:

"Antonio!.. Antonio'cuğum!.. Seni ne kadar çok seviyorum!.. Evet... Yeryüzünde de bir cennet varmış... Senin aşkının verdiği saadete karşı babamın, amcamın, kocamın ölümü nedir ki?.. Hadi kaçalım... Bu kanlı ölüm meydanından kaçalım!.." diye bağırdı, en acı bir ıstırap, en ateşli bir aşk ile kalbi parçalanmıştı... Sevdalılar, binbir öpüş, binbir gözyaşı arasında, ölünceye kadar birbirlerinin olacaklarına yemin ettiler; o müthiş günlerin korkunç vukuatını unuttular; gözlerini yerden kaldırıp, aşkın yarattığı bir ruhla, önlerinde açılıveren gökyüzünü, cenneti seyrettiler. İhtiyar kadın, Chiozza'ya kaçmalarını tavsiye etti, Antonio sonra karadan aksi istikamette yoluna devam etmek, vatanına dönmek istiyordu. Dostu Pietro ona küçük bir kayık buldu, sarayın arka tarafındaki köprüye yanaştırdı. Akşam olunca Annunziata kalın peçelere sarındı, sevgilisi ile birlikte merdivenlerden aşağı süzüldü. Kukuletasının içinde kıymetli mücevher çekmeceleri taşıyan ihtiyar Margareta da beraberdi. Kimseye görünmeden köprüye geldiler, kayığa bindiler. Antonio küreğe yapıştı, hızlı, hummalı bir yolculuk başladı. Ayın parlak aksi, neşeli bir aşk habercisi gibi, önlerindeki dalgalarda oynuyordu. Açıklara gelmişlerdi. Bu sırada havanın yüksek tabakalarında garip uğultular, ıslıklar başladı. Karanlık gölgeler süzülüp

geldi ve ayın parlak yüzünü siyah bir peçe gibi örttü. Sularda oynayan ışık, o neşeli aşk habercisi, boğuk gürültülerle dolan siyah derinliklere daldı. Fırtına başladı, top top olan karanlık bulutları hiddetle önüne katıp sürdü. Kayık bir yukarı bir aşağı uçuyordu. İhtiyar kadın:

"Sen yardımcımız ol, yarabbi!" diye haykırdı. Artık küreğe hükmünü geçiremeyen Antonio sevgili Annunziata'sına sarıldı; ateşli öpüşleriyle uyandırdığı kadın, mesut aşkının bütün kuvvetiyle, sevgilisini göğsüne bastırıyordu.

"Ah Antonio'cuğum!", "Ah Annunziata'cığım!" diye, gitgide daha korkunç bir şekilde kudurup haykıran fırtınaya kulak asmadan, birbirlerine sesleniyorlardı. Bir aralık deniz, başı kesilen Falieri'nin bu kıskanç dulu, köpüklü dalgalarını dev kollar gibi uzattı, sevgilileri yakaladı, ihtiyar kadınla beraber hepsini aşağıya, uçsuz bucaksız boşluğa çekti...

Pelerinli adam hikâyesini böylece tamamlayınca çabucak yerinden fırladı, kuvvetli, hızlı adımlarla odadan çıktı. İki dost ses çıkarmadan, büyük bir hayret içinde, arkasından baktılar, sonra tekrar tablonun önüne gittiler. İhtiyar Duka onlara, aptalca şatafatı, manasızca kendini beğenmişliği içinde, tekrar memnun memnun gülümsedi. Fakat Duka'nın karısının yüzüne dikkatle bakınca, onun zambak gibi beyaz alnında bilinmeyen, yalnız sezilen bir acının gölgeleri bulunduğunu, hasret dolu aşk rüyalarının siyah kirpiklerin altında parladığını ve o tatlı dudakların etrafında uçuştuğunu pek iyi gördüler. Düşman bir kuvvet, uzaktaki denizden, San

Marco kilisesini saran sisli bulutlardan bu yana doğru ölüm ve bozulma tehditleri savuruyor gibiydi. Bu güzel tablonun derin manası apaçık gözlerinin önüne serilmişti, fakat Antonio ile Annunziata'nın aşklarını anlatan hikâyenin bütün hazinliği, tabloya her bakışlarında, tekrar geri geliyor, ruhlarının ta içini tatlı ürpermelerle dolduruyordu.

SON

Eşsiz hayal gücü ve şiirsel üslubuyla E.T.A. Hoffmann, Alman romantik edebiyatı denince akla ilk gelen isimlerden. *Duka ile Karısı*'nda kanallar şehrine, eski Venedik'in büyüleyici atmosferine götürüyor bizi... Anlatıda bahsi geçen Venedik Dukası, 1354'te Ceneviz donanması tarafından sarılan şehri düşman eline geçmekten kurtarmış tarihî bir şahsiyet. Hoffmann, Duka ile karısını resmeden gerçek bir tablodan yola çıkarak son derece meraklı bir hikâye kurguluyor. Öyle ki bunu dinleyenler Duka'nın karısının yüzüne dikkatle bakınca, onun zambak gibi beyaz alnında bilinmeyen, yalnız sezilen bir acının gölgelerini görebiliyorlar.

Duka ile Karısı, kanlı iktidar savaşları sırasında yaşanan imkânsız bir aşkın hikâyesi. Hoffmann'ın dediği gibi, "*Bu böyle gelmiş böyle gider, bir kere aşkın saadetini tadan, artık günlerce, haftalarca, aylarca, altın bir ışıkla sarılmış bir halde, cennet rüyaları görür.*"

Büyük yazarımız Sabahattin Ali'nin ustalıklı çevirisi ve sunuş yazısıyla Yordam Edebiyat'ta...

yordam edebiyat

YordamEdebiyat
YordamEdebiyat
YordamKitap



8 TL. KDV'den muaftır

ISBN 978-605-172-407-2

9 786051 724072